Tussentijdse evaluatie 2013

Nederlandse militaire bijdragen aan lopende operaties

Datum	9 mei 2014
Status	Definitief

Afkortingen

ATF	Air Task Force
ACOTA	African Contingency and Training Assistance
CMF	Combined Maritime Force
EUAVSEC	European Union Aviation Security Mission
EUBAM	European Union Border Assistance Mission
EUFOR	European Union Force
EULEX	European Union Rule of Law Mission
EUTM	European Union Training Mission
FRONTEX	Frontières Extérieures
ISAF	International Security Assistance Force
KFOR	Kosovo Force
MFO	Multinational Force and Observers
MINUSMA	Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali
NATOPS	Nationale Operaties
REFLECS3	Regional Fusion and Law Enforcement Center Safety and Security at Sea
SSD	Security Sector Development
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force
UNMISS	United Nations Mission in South Sudan
UNPOL	United Nations Police
UNTSO	United Nations Truce Supervision Organization
USSC	United States Security Coordinator
USCENTCOM	United States Central Command
VPD	Vessel Protection Detachment

Inhoud

Afkortingen **2**

1 Inleiding **4**

2 Balkan **5**
2.1 EUFOR Althea (Bosnië-Herzegovina) 5
2.2 EULEX (Kosovo) 7
2.3 KFOR (Kosovo) 9

3 Midden-Oosten **11**
3.1 NATO Patriot Deployment (Turkije) 12
3.2 UNTSO (Jeruzalem) 13
3.3 UNDOF (Golan) 15
3.4 MFO (Sinaï) 16
3.5 EUBAM (Rafah) 18

4 Afghanistan **19**
4.1 ISAF-ATF (Afghanistan) 19
4.2 UNAMA (Kaboel) 21

5 Afrika **23**
5.1 UNMISS (Zuid Sudan) 24
5.2 EUAVSEC (Zuid-Sudan) *tevens eindevaluatie* 27
5.3 EUTM (Mali) 28
5.4 EUTM (Somalië) 30

6 Overige operaties **32**
6.1 NATOPS 32
6.2 FRONTEX 33
6.3 VPD 34

7 Slotbeschouwing **35**

Bijlage 1 Overzicht inzet bij operationele hoofdkwartieren **36**

Bijlage 2 Overzicht financiële verantwoording **37**

Bijlage 3 Overzicht militaire sterkte **39**

Bijlage 4 Overzicht inzet bij capaciteitsopbouw **40**

1 Inleiding

Iedere derde woensdag in mei gaat de Tweede Kamer een tussentijdse evaluatie toe van de lopende operaties waaraan Nederlandse militairen deelnemen, opgesteld onder verantwoordelijkheid van de ministers van Defensie en van Buitenlandse Zaken. Na beëindiging van de Nederlandse inzet in een operatie wordt een eindevaluatie opgesteld waarin zowel de militaire als de politieke aspecten aan de orde komen.[1]

De tussentijdse evaluatie beperkt zich tot de Nederlandse militaire bijdragen aan operaties. Een eventuele civiele bijdrage aan een zelfde operatie wordt niet geëvalueerd, maar zal wel worden genoemd om de samenhang te kunnen beschouwen. De operaties zelf worden geëvalueerd door de internationale organisaties die leiding geven aan de operaties.

Relevante ontwikkelingen met betrekking tot de veiligheidssituatie in de verschillende regio's zijn opgenomen in het jaarverslag over 2013 van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

Na een korte schets van de belangrijkste ontwikkelingen per regio volgt per operatie, waaraan in 2013 Nederlandse militairen hebben deelgenomen een beschouwing van de voortgang van de bijdrage en een tussentijdse evaluatie. Bij operaties waaraan de Nederlandse militaire bijdrage in 2013 werd beëindigd, gaat dit rapport in op de behaalde resultaten van de bijdrage en wordt een eindevaluatie gegeven.

Doel van deze tussentijdse evaluatie is het afleggen van verantwoording over de Nederlandse militaire bijdragen aan operaties in 2013. Het rapport besteedt daarbij aandacht aan alle operaties: zowel grote als kleine.

De eindevaluatie van de Geïntegreerde Politietrainingsmissie in Kunduz is separaat aan de Kamer aangeboden. De evaluatie van Nederlandse militaire bijdragen aan operaties[2] in het kader van piraterijbestrijding gedurende het jaar 2013 wordt thans voltooid en zal deze zomer afzonderlijk worden aangeboden. UNMISS is in dit document opgenomen omdat het een tussentijdse evaluatie betreft. Operaties waaraan de Nederlandse militaire bijdrage is gestart na 31 december 2013 zullen worden opgenomen in de tussentijdse evaluatie over 2014.[3]

1 Uit het Toetsingskader 2009.
2 Operaties Atalanta en Ocean Shield.
3 In 2014 zijn gestart de Nederlandse militaire bijdrage aan MINUSMA en aan EUCAP Nestor.

2 Balkan

Onder meer vanwege de geografische nabijheid hebben Nederland en Europa baat bij een stabiele en welvarende Balkanregio. Na de oorlogen in Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Kosovo, die volgden op het uiteenvallen van Joegoslavië, heeft de internationale gemeenschap zich met een combinatie van diplomatieke, ontwikkelingssamenwerkings- en militaire middelen ingespannen om de stabiliteit en de wederopbouw te bevorderen.

Kroatië is sinds 2009 Navo-bondgenoot en is in 2013 toegetreden tot de EU. Servië en Kosovo voeren sinds 2011 een dialoog (gefaciliteerd door de Hoge Vertegenwoordiger van de EU) over normalisering van de onderlinge betrekkingen. Op 19 april 2013 resulteerde dit in het "15-punten akkoord".

De omvang van de internationale operaties en missies in de Westelijke Balkan, en de Nederlandse bijdrage daaraan, is mede als gevolg van de verbeterde veiligheidssituatie in de regio door de jaren heen geleidelijk gereduceerd. De inzet van de EU en de Navo op de Balkan is gericht op het Euro-Atlantische integratieperspectief van de regio. Nederland blijft de overheden van de betrokken landen via het maatschappelijk transformatie programma ondersteunen bij het voldoen aan de politieke Kopenhagen-criteria op het gebied van *Rule of Law* en bij de ontwikkeling van de rechtsstaat.

2.1 EUFOR Althea (Bosnië-Herzegovina)[4]

Algemeen
Politieke context
Het Verdrag van Dayton (1995), dat een einde maakte aan de oorlog in Bosnië-Herzegovina, bepaalde dat het land onder internationale supervisie werd geplaatst. Die kan worden beëindigd zodra Bosnië-Herzegovina aan vijf doelstellingen en twee voorwaarden voldoet (de '5+2 agenda'). Op dit moment zijn twee van die doelstellingen nog niet bereikt: een verdeling van staatseigendom op centraal niveau en overdracht, inventarisatie en management van de defensiebezittingen.

Bosnië-Herzegovina heeft uitzicht op lidmaatschap van de EU en de Navo. Het Stabilisatie- en Associatieakkoord van de Europese Unie met Bosnië en Herzegovina[5] is door alle EU-lidstaten geratificeerd, maar nog altijd niet in werking getreden. De EU stelt namelijk als voorwaarde hiervoor dat Bosnië een EU-coördinatiemechanisme instelt waarin een EU-accessie traject is uitgewerkt en dat een discriminerende bepaling in de huidige grondwet en kieswet wordt aangepast in lijn met het Europees Verdrag Rechten van de Mens (uitspraak van het Europees Hof Rechten van de Mens 'Sejdic Finci'). Deze bepaling komt erop neer dat alleen etnische Bosniërs, Kroaten en Serviërs kunnen worden gekozen tot president of

4 Officiële website van EUFOR Althea http://www.euforbih.org. Cijfers d.d. 29 jan 2014: sterkte 600 militairen uit 17 EU-lidstaten en 5 niet EU-lidstaten. Twee landen leveren grote militaire contingenten (Oostenrijk en Turkije samen ruim 350 man) en de overige landen (zoals Nederland) leveren kleine militaire contingenten.
5 Het Stabilisatie- en Associatieakkoord van de Europese Unie met Bosnië en Herzegovina is op 7 juli 2009 door het Nederlandse parlement goedgekeurd.

parlementslid. Door een algeheel gebrek aan compromisbereidheid van Bosnische leiders is ook in 2013 op dit punt geen enkele vooruitgang geboekt.

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor EUFOR Althea ligt besloten in VN-Veiligheidsraadresoluties 2074 en 2123 voor de periode van 14 november 2012 tot 12 november 2014. De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot 15 november 2014.[6]

Algemene doelstelling
De doelstelling van EUFOR Althea is het ondersteunen van de inspanningen van Bosnië-Herzegovina voor de handhaving van een veilige omgeving en het vergroten van de zelfredzaamheid van de Bosnische strijdkrachten.

Ontwikkelingen EUFOR Althea
De missie heeft in 2013 concrete voortgang geboekt bij het moderniseren en trainen van de Bosnische strijdkrachten, onder andere door het opruimen/opnieuw classificeren van overtollig en verouderd defensiematerieel. Voorts zijn veertig personen toegelaten tot de officiersopleiding waarmee onder meer een te grote uitstroom van ervaren krachten als gevolg van vergrijzing is tegengegaan.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse militaire bijdrage bestond in 2013 uit drie militairen aan het non-executieve deel van EUFOR Althea. Hierbij werd een bijdrage geleverd aan de verbetering van de stabiliteit in Bosnië-Herzegovina door de zelfredzaamheid van de Bosnische krijgsmacht te vergroten.

Activiteiten en voortgang
De Nederlandse militairen waren werkzaam binnen de *Capacity Building & Training Division* van EUFOR Althea[7] en binnen de Bosnische krijgsmacht[8]. Zij voerden hun werkzaamheden uit ten behoeve van training en capaciteitsopbouw van de *Armed Forces Bosnia-Herzegovina*. In 2013 werkten de Nederlandse militairen aan *train-the-trainer* programma's en aan de ontwikkeling van doctrine en trainingssystematiek van de Bosnische krijgsmacht.

Samenhang
Het Nederlandse beleid ten aanzien van Bosnië-Herzegovina is gericht op de toenadering van het land tot Europese en Atlantische structuren. Ontwikkeling van *rule of law* krijgt bijzondere aandacht: via maatschappelijke transformatie projecten en trainingen worden activiteiten door Nederland gefinancierd die gericht zijn op het versterken van de capaciteit van de overheid en de justitiële sector. EUFOR Althea is complementair aan de Nederlandse beleidsdoelstellingen, omdat de missie de politieke en militaire hervormingen in Bosnië-Herzegovina ondersteunt.

Tussentijdse evaluatie
EUFOR Althea heeft in 2013 bijgedragen aan een *safe en secure environment* in Bosnië-Herzegovina en heeft ondersteuning geboden bij de uitvoering van het executieve mandaat door de Hoge Vertegenwoordiger. Door de assistentie bij de

6 Verslag Raad Buitenlandse Zaken van 18 november 2013, Kamerstuk 21501-02, nr. 1306, 22 november 2013.
7 1* *Chief Expert Training*.
8 2* *Training Advisor*.

ontwikkeling van doctrine en trainingssystematiek hebben de Nederlandse militairen bijgedragen aan de zelfredzaamheid van de Bosnische krijgsmacht. De Nederlandse militaire bijdrage aan EUFOR Althea past binnen de trend dat de internationale gemeenschap zich op verantwoorde wijze terugtrekt uit Bosnië-Herzegovina om zo de Bosnische autoriteiten te stimuleren zelf meer verantwoordelijkheid te nemen voor de politieke en veiligheidssituatie in het land. Hoewel klein in omvang wordt de Nederlandse bijdrage zowel door de missie, de Bosnische autoriteiten en de deelnemende militairen als positief en nuttig ervaren.

2.2 EULEX (Kosovo)[9]

Algemeen
Politieke context
Kosovo heeft op 17 februari 2008 de onafhankelijkheid uitgeroepen en wordt inmiddels door ruim honderd landen, waaronder Nederland, erkend. Binnen de EU zijn er vijf landen die Kosovo niet erkennen: Cyprus, Griekenland, Roemenië, Slowakije en Spanje. Dit bemoeilijkt de bredere toenadering tot de EU. De normalisatie van de betrekkingen tussen Kosovo en Servië is een belangrijke voorwaarde voor het EU-integratietraject. In maart 2011 is in dit verband een door de EU gefaciliteerde dialoog tussen Servië en Kosovo van start gegaan. Deze 'Belgrado-Pristina'-dialoog, gericht op het vinden van wederzijds aanvaardbare oplossingen voor praktische problemen waar de burgers in het grensgebied mee te kampen hebben resulteerde op 19 april 2013 in het zogenaamde "15-punten akkoord".

De Servische minderheid in Kosovo, in het bijzonder de bevolking in het Noorden, voelt zich in de steek gelaten door Servië en niet verbonden met Kosovo. Het akkoord behelst onder meer beëindiging van de Servische financiële steun aan Noord-Kosovo. Dit ligt gevoelig. Het betrekken van de bevolking van Noord-Kosovo bij de normalisatie van de relaties tussen beide landen blijft een punt van aandacht. Op 3 november 2013 werden in Kosovo gemeenteraadsverkiezingen gehouden, die in Noord-Kosovo gepaard zijn gegaan met incidenten.

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor EULEX ligt besloten in VN-Veiligheidsraadresolutie 1244 van 10 juni 1999 en is geldig totdat de VN-Veiligheidsraad het mandaat intrekt. De grondslag binnen de EU wordt gevormd door EU-raadsbesluit 2012/291/CFSP van 6 juni 2012 en is geldig tot 14 juni 2014. De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot 14 juni 2014[10]. Aan een nieuw mandaat voor de periode na 14 juni 2014 wordt momenteel gewerkt.

Algemene doelstelling
EULEX heeft tot doel bijdragen aan capaciteitsopbouw van de *rule of law* sector in Kosovo. EULEX heeft daartoe enerzijds een executief en anderzijds een monitoring, mentoring en adviserend mandaat gericht op het ondersteunen van de Kosovaarse autoriteiten bij het ontwikkelen van een multi-etnisch, onafhankelijk en goed functionerend justitie- en politieapparaat en een dito douanedienst.

9 Officiële website van EULEX http://www.eulex-kosovo.eu. Cijfers d.d. 29 jan 2014: 1300 militairen voor 'Executive Division' en 250 militairen voor de 'Strengthening Division' uit 27 EU-lidstaten en 5 niet EU-lidstaten.
10 Kamerstuk 29521, nr. 190, 6 juli 2012.

Ontwikkelingen EULEX
De missie heeft ook in 2013 bijgedragen aan capaciteitsopbouw van de Kosovaarse instituties. Op 19 september was er een beschieting waarbij een Litouwse EULEX-medewerker om het leven kwam. Dit was het eerste incident in de missie met een dodelijke afloop. In november en december heeft EULEX middels grote executieve presentie (ordehandhaving) in Noord-Kosovo bijgedragen aan de lokale verkiezingen in Kosovo.

De acceptatie van EULEX ligt in Noord-Kosovo gevoeliger dan in de rest van het land, zoals blijkt uit de gewelddadigheden in september 2013. Hoewel EULEX status-neutraal is, draagt de missie bij aan de ontwikkeling van de Kosovaarse staat die in het noorden moeilijk acceptatie vindt. Gezien de problematiek in Noord-Kosovo heeft EULEX moeite met het uitoefenen van haar mandaat aldaar. Het functioneren van de missie werd in 2013 voor een groot deel gekenmerkt door de implementatie van het 15-punten akkoord en de invoering van '*Integrated Border Management*' op een zestal grensposten in Noord-Kosovo en Servië.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse militaire[11] bijdrage aan EULEX bestond in 2013 uit vijftien functionarissen om bij te dragen aan de opbouw van de *rule of law* sector in Kosovo.

Activiteiten en voortgang
De Nederlandse militairen waren onder andere werkzaam binnen de *Supplementary Police Unit* en het *Border & Boundary Department North*. Zij werden ingezet in het kader van de uitvoering van algemene politietaken en grensbewaking. Tevens voerden zij werkzaamheden uit ten behoeve van monitoring, mentoring en advisering van de grensbewaking.

Samenhang
De Nederlandse bilaterale relatie met Kosovo is gericht op de toenadering van het land tot de Europese en Atlantische structuren. Ontwikkeling van *rule of law* krijgt bijzondere aandacht. Via maatschappelijke transformatie projecten en trainingen worden activiteiten gefinancierd die gericht zijn op het versterken van de capaciteit van de overheid en de justitiële sector. Ook worden activiteiten van het lokale maatschappelijk middenveld op het gebied van rechtsstaat en de bescherming van de rechten van de mens gefinancierd. EULEX Kosovo als '*rule of law*' missie is complementair aan de hiervoor geschetste beleidsdoelstellingen.

Tussentijdse evaluatie
De door de KMar geleverde expertise op het gebied van monitoring, mentoring en advisering wordt zowel door EULEX als Bosnische counterparts gewaardeerd. Hun inzet heeft bijgedragen aan een geslaagde invoering van een systeem van 'Integrated Border Management' bij een zestal grensposten in het noorden van Kosovo aan de grens met Servië. Hierdoor is een systeem van grensbewaking opgezet in een door de Servische minderheid gedomineerd deel van Kosovo dat onafhankelijkheid van Servië moeizaam accepteert.

11 Tevens werden in 2013 circa 25 functionarissen van onder meer de Nederlandse politie en het Nederlandse ministerie van Veiligheid & Justitie ingezet voor EULEX Kosovo.

2.3 KFOR (Kosovo)[12]

Algemeen
Politieke context
Voor de algemene politieke context waarin KFOR opereert, wordt verwezen naar de politieke context bij EULEX Kosovo.

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor KFOR ligt besloten in VN-Veiligheidsraadresolutie 1244 van 10 juni 1999 en is geldig totdat de VN-Veiligheidsraad het mandaat intrekt. De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot 1 oktober 2014.[13]

Algemene doelstelling
KFOR draagt bij aan een veilige omgeving en de handhaving van de openbare orde in Kosovo. KFOR waarborgt ook de bewegingsvrijheid van onder andere EULEX en andere internationale organisaties. Daarnaast ondersteunt KFOR de ontwikkeling van een stabiel, democratisch, multi-etnisch en vredig Kosovo en de opbouw van de Kosovaarse veiligheidsdiensten (*Kosovo Security Forces*).

Ontwikkelingen KFOR
Op 9 juli 2013 is door KFOR de status *Full Operational Capable* aan de *Kosovo Security Forces* verleend. Dit betekent dat de weg vrij is naar de ontwikkeling van een eigen krijgsmacht. Tevens is een *NATO Liaison and Advisory Team* (NLAT) opgericht waarmee de Navo zicht houdt op de ontwikkeling van de Kosovaarse veiligheidstroepen. NLAT staat los van KFOR maar viel in 2013 wel onder de commandant van KFOR. In 2014 zal het NLAT door het Navo hoofdkwartier in Brussel worden aangestuurd. In Noord-Kosovo mogen Kosovaarse veiligheidstroepen alleen met voorafgaande toestemming van KFOR optreden.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse militaire bijdrage bestond in 2013 uit drie staffunctionarissen om bij te dragen aan het creëren en in stand houden van een veilige en stabiele omgeving. Daarnaast vormden twee Nederlandse militairen het *National Support Element* voor KFOR en EULEX. Tevens vormden twee Nederlandse militairen tot eind december 2013 de *National Intelligence Cell*.

Activiteiten en voortgang
De Nederlandse militaire staffunctionarissen[14] waren werkzaam binnen het hoofdkwartier van KFOR. Zij voerden hun stafwerkzaamheden uit ten behoeve van KFOR-eenheden op het gebied van logistieke en ICT-ondersteuning. Tevens kon uit eerste hand inzicht verkregen worden over de wijze waarop de veiligheidssituatie in Kosovo zich ontwikkelde.

Samenhang
De Nederlandse bilaterale relatie met Kosovo is gericht op de toenadering van het land tot Europese en Atlantische structuren. Ontwikkeling van *Rule of Law* krijgt bijzondere aandacht. KFOR heeft als taak het handhaven van een veilige omgeving

12 Officiële website van KFOR http://www.aco.nato.int/kfor.aspx.
13 KST 28 676, nr. 167191, 1 november 2012.
14 1* stafofficier logistiek, 1* stafonderofficier informatica, 1* onderofficier transport.

in Kosovo, ook ten behoeve van de internationale gemeenschap. Dit betekent onder andere dat KFOR vrije doorgang van verkeer van internationale organisaties, waaronder EULEX Kosovo, faciliteert. Tevens treedt KFOR op als '*third responder*' bij onlusten/gewelddadigheden waar de Kosovaarse politie en EULEX niet in staat zijn adequaat op te treden. KFOR is daarmee complementair aan de andere inspanningen van Nederland en de internationale gemeenschap in Kosovo.

Tussentijdse evaluatie
Ook in 2013 konden de Kosovaarse politie en in mindere mate EULEX hun respectievelijke rollen als '*first responder*' en '*second responder*' in Noord-Kosovo niet vervullen en was KFOR gedwongen de rol van de rol van *first responder* op zich te nemen bij het handhaven van de openbare orde en veiligheid. De Nederlandse militaire bijdrage in de staf van KFOR is zichtbaar en draagt op bescheiden wijze bij aan de overige Nederlandse inspanningen in Kosovo. Daarmee voldoet Nederland aan de bondgenootschappelijke solidariteit, en heeft het gedurende een cruciale periode in de ontwikkeling van de Balkan bijgedragen aan de stabiliteit en veiligheid in deze nabije regio.

3 Midden-Oosten

Sinds de politieke omwentelingen in de Arabische wereld in 2011 is sterk centraal gezag in een aantal landen van deze regio weggevallen. Dit heeft wellicht meer ruimte geboden voor vrijheden, maar de veiligheid en stabiliteit zijn onder druk komen te staan. Economische ontwikkeling en stabiliteit, randvoorwaarden voor politieke stabiliteit, blijven zowel in de transitielanden, als in de andere landen in de regio over het algemeen achter. In veel landen is sprake van hoge werkloosheid, met name onder jongeren. Bureaucratieën zijn stroperig en het investeringsklimaat is onzeker. Corruptie en nepotisme dempen de ontwikkeling.

De veranderingen hebben ook grensoverschrijdende consequenties, vooral in gebieden waar het overheidsgezag sterk verminderd is: grensoverschrijdende misdaad is toegenomen (bv. wapensmokkel vanuit Libië), transnationale terroristische netwerken hebben meer ruimte gekregen (in Syrië, Irak, Libanon en de Sinaï) en de voedingsbodem voor radicalisering is vergroot. Conflicten in de regio oefenen bovendien een aanzuigende werking uit op internationale jihadisten die in toenemende aantallen afreizen naar conflictgebieden in de Arabische regio en bij terugkeer een potentieel risico vormen voor de nationale veiligheid.

De vredesonderhandelingen onder leiding van *Secretary of State* Kerry zijn opgeschort. Nog onzeker of er perspectief op hervatting is. Zijn inzet was om voor eind april 2014 met een raamwerk voor onderhandelingen te komen teneinde een finale statusakkoord te bereiken. Veiligheid is één van de belangrijkste onderwerpen in deze onderhandelingen. De situatie rond Gaza is in 2013, na de militaire operatie *Pillar of Defense* in november 2012, relatief rustig gebleven. De onveiligheid in de Sinaï nam in diezelfde periode sterk toe.

Het conflict in Syrië heeft de regionale en sektarische tegenstellingen verder aangewakkerd. Wat als een vreedzame roep om meer vrijheden, democratie en waardigheid begon, ontaardde in een gewelddadig conflict dat gevolgen heeft voor de regionale veiligheid en stabiliteit. De inzet van chemische wapens in de buitenwijken van Damascus op 21 augustus 2013 was een absoluut dieptepunt in de geweldspiraal. Onder druk van de VS en Rusland is Syrië toegetreden tot de OPCW en is het land de verplichting aangegaan om zijn chemische wapenarsenaal te vernietigen. De daartoe opgerichte *Joint Mission* van de OPCW en de VN, onder leiding van de Nederlandse diplomaat Sigrid Kaag, houdt toezicht op en ondersteunt bij dit traject dat uiterlijk 30 juni 2014 moet zijn voltooid. De Syrische samenleving is sterk verdeeld en de Shia–Soenni tegenstellingen en geschillen tussen regionale spelers (Iran, Hezbollah, Saoedi-Arabië, Qatar) bemoeilijken een oplossing van dit conflict. De grote stroom vluchtelingen vanuit Syrië naar de buurlanden legt een enorme druk op de sociale voorzieningen en heeft verstrekkende gevolgen voor de economische ontwikkeling, demografische verhoudingen en stabiliteit en veiligheid aldaar. Met name in Libanon en Irak resulteerde dit in verschillende gewelddadige incidenten, waaronder aanslagen tegen Hezbollah-doelwitten in Beiroet en schermutselingen tussen de Iraakse veiligheidsdiensten en de aan Al Qaida gelieerde Islamitische Staat Irak en Levant.

3.1 NATO Patriot Deployment (Turkije)[15]

Algemeen
Politieke context
Het conflict in Syrië heeft een steeds groter wordende regionale dimensie. De grote stromen vluchtelingen en toenemende sektarische spanningen hebben ook vergaande effecten op de stabiliteit in buurland Turkije. Turkije heeft sinds het uitbreken van de crisis ruim 700.000 geregistreerde Syrische vluchtelingen opgenomen. Er waren verschillende geweldsincidenten bij de Turks-Syrische grens en de inzet van ballistische raketten door het Syrische regime vormde een reële dreiging voor de veiligheid van Turkse steden dicht bij de Syrische grens.

Rechtsgrond
De inzet van de Nederlandse Patriot-eenheid geschiedt in het kader van de bondgenootschappelijke solidariteit ter voorbereiding op de verdediging van het Turkse grondgebied en Turkse bevolkingscentra tegen mogelijke gewapende aanvallen, conform het in artikel 51 van het VN-Handvest neergelegde recht op collectieve zelfverdediging.[16] De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot eind januari 2015.[17]

Algemene doelstelling
De Patriotsystemen worden ingezet voor een defensieve rol in Turkije met als doel de bevolking en het grondgebied van Navo-bondgenoot Turkije te beschermen door het onderscheppen van eventueel inkomende ballistische raketten en zo bij te dragen aan de de-escalatie van de crisis langs de zuidoostelijke grenzen van het bondgenootschap.

Ontwikkelingen NATO Patriot Deployment
Turkije heeft de Navo verzocht de *NATO Patriot Deployment* te verlengen. De Navo heeft dit verzoek ingewilligd en de Verenigde Staten, Duitsland en Nederland gevraagd de bijdrage aan de operatie te continueren. Nederland heeft dit toegezegd tot eind januari 2015.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De doelstelling van de Nederlandse bijdrage is gelijk aan die van de gehele operatie, namelijk verdediging van de Turkse bevolking en het Turkse grondgebied en het bijdragen aan de-escalatie van de crisis langs de zuidoostelijke grenzen van het bondgenootschap. De Patriots dienen alleen defensieve doeleinden en kunnen niet worden ingezet voor het afdwingen van een vliegverbod of andere offensieve acties. Nederland toont met deze bijdrage solidariteit met een Navo-bondgenoot. Nederland, de Verenigde Staten en Duitsland zijn de enige drie landen die beschikken over het type Patriotsysteem dat voor deze doelstelling geschikt is.

Activiteiten en voortgang
Twee Nederlandse Patriot wapensystemen inclusief een commando element en logistieke ondersteuning zijn in januari 2013 vertrokken naar het inzetgebied. Na ontplooiing van de beide *Fire Units* op de Incirlik *Airbase* in Turkije en het

15 Het Patriot detachement bestaat uit gemiddeld 220 personen (max 270).
16 Kamerstuk 32 623, nr. 76, 7 december 2012.
17 Kamerstuk 32 623, nr. 117, 15 november 2013.

commando element in Ramstein was de eenheid op 26 januari 2013 *Fully Operational Capable.* Gedurende de gehele inzetduur heeft de Patriot-eenheid de stad Adana bescherming kunnen bieden. Sinds het begin van de operationele inzet is een groot aantal lanceringen van ballistische raketten binnen Syrië waargenomen. Het Nederlandse detachement is opgenomen in de Navo-commandostructuur.

De inzetbaarheid van de Nederlandse Patriot-systemen is goed. In het afgelopen jaar is de eenheid slechts enkele uren niet inzetbaar geweest als gevolg van technische problemen. Hiervoor moest overigens wel een aanzienlijke logistieke inspanning worden gepleegd.

Samenhang
De Nederlandse bijdrage aan *NATO Patriot Deployment* is ingebed in een geïntegreerde benadering van het conflict in Syrië, waarbij een breed palet aan maatregelen en middelen wordt ingezet. Het doel van deze bijdrage is op de korte termijn regionale instabiliteit tegen te gaan en op de lange termijn de oorzaken van instabiliteit en onveiligheid weg te nemen. Het Nederlandse geïntegreerde beleid op Syrië bestaat uit het ondersteunen van een inclusieve politieke transitie (politiek spoor), het geven van een aanzet tot wederopbouw (ontwikkelingsspoor), het bevorderen van veiligheid en regionale stabiliteit door het indammen van spillover-effecten (veiligheidsspoor) en het tegengaan van straffeloosheid (*accountability*).

Tussentijdse evaluatie
De ontplooiing van de Patriot-eenheid is succesvol verlopen; het overgrote deel van de Turkse bevolking waardeert de steun van de Navo-bondgenoten. De Patriot-missie heeft met zijn afschrikwekkende werking een rol gespeeld in de de-escalatie van de regionale effecten van het Syrisch conflict. Het was niet nodig om met de Patriots daadwerkelijk raketten te onderscheppen.

3.2 UNTSO (Jeruzalem)[18]

Algemeen
Politieke context
Het conflict in Syrië heeft steeds verdergaande gevolgen voor de veiligheid en stabiliteit in de regio. Israël kijkt met argusogen naar de ontwikkelingen in Syrië en de mogelijke implicaties daarvan voor de eigen veiligheid, maar heeft zich in 2013 terughoudend opgesteld. Verschillende geweldsincidenten en schermutselingen tussen gewapende groepen onderling en met Syrische regeringstroepen nabij en in de grensgebieden met Israël en Libanon zorgen voor een gespannen situatie.

Libanon ondervindt ernstige consequenties van de Syrische crisis. Door de aanhoudende stroom vluchtelingen bestaat inmiddels ongeveer een kwart van de Libanese bevolking uit Syriërs. De opvang van de vele vluchtelingen in bestaande gemeenschappen drukt zwaar op de sociale voorzieningen. Ook nemen de altijd al in het land aanwezige sektarische spanningen hierdoor verder toe. De Libanezen zijn verdeeld in twee kampen: pro-Assad en pro-oppositie. De veiligheidssituatie verslechterde in 2013, met verschillende aanslagen tegen Iraanse en Hezbollah-doelwitten in onder meer Beiroet vanwege hun steun aan Assad.

18 Officiële website van UN http://www.UN.org Cijfers UNTSO d.d. 31 dec 2013: 159 militairen door 24 landen waarvan 12 door Nederland geleverd.

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor UNTSO ligt besloten in VN-Veiligheidsraadresolutie 50 van 29 mei 1948 en is geldig totdat de VN-Veiligheidsraad het mandaat intrekt. De Nederlandse bijdrage is voor onbepaalde duur.

Algemene doelstelling
UNTSO heeft als taak toe te zien op naleving van de bestaande bestandsafspraken tussen de landen in de regio. Het observeren van de bestandslijnen geschiedt samen met de VN-veiligheidstroepen ter plaatse, in Libanon door de *UN Interim Force in Lebanon* (UNIFIL) en op de Golan door de *UN Disengagement Observer Force* (UNDOF). UNTSO is in tegenstelling tot UNIFIL en UNDOF ongewapend.

Ontwikkelingen UNTSO
De strijd in Syrië tussen het Syrische leger en de opstandelingen maakte de UNTSO-operatie aan Syrische zijde van de bestandslijn lastig. Twee zuidelijke observatieposten aan Syrische zijde werden in maart en april 2013 verlaten. Enkele landen vaardigden *caveats* uit waardoor relatief veel Nederlanders aan Syrische zijde kwamen te werken. De crisis heeft de werkzaamheden van UNTSO waarnemers bemoeilijkt. De risico's voor het personeel worden door de VN met maatregelen beperkt.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse militaire bijdrage bestond in 2013 uit een staffunctionaris en elf functionarissen voor verschillende waarnemingsgroepen om toe te zien op de naleving van de bestaande bestandsafspraken tussen de landen in de regio.

Activiteiten en voortgang
De Nederlandse staffunctionaris was werkzaam als *Chief Observergroup Golan*. De Nederlandse waarnemers waren werkzaam binnen diverse *observation groups*. Zij bemanden observatieposten (Zuid-Libanon en de Syrische en Israëlische zijde van de bestandslijn op de Golan), voerden patrouilles uit, inspecteerden militaire locaties, onderhielden contacten met de bevolking en hulpverleningsorganisaties en onderzochten incidenten.

Dagelijks werden schendingen van het bestand gemeld en waren er gevechten tussen het Syrische regime en de oppositie. Sinds eind 2012 zijn patrouilles en inspecties aan Syrische zijde opgeschort. Vanaf augustus 2013 verplaatst Nederlands personeel zich aan Syrische zijde alleen nog in gepantserde voertuigen. Nederland heeft op 8 november een *Note Verbale* bij de VN ingediend en aandacht gevraagd voor beschermende maatregelen van observatieposten. De VN heeft op 26 november positief gereageerd en verbetering op korte termijn toegezegd.

Samenhang
Nederland zet zich via politieke en militaire kanalen in voor bevordering van stabiliteit in het Midden-Oosten met bijzondere aandacht voor het Midden-Oosten vredesproces. De relatie van Israël met zijn buurlanden is een belangrijk onderdeel daarin. Ook de crisis in Syrië speelt een belangrijke rol. Nederland heeft geïntegreerd beleid ten aanzien van de Syrische crisis gericht op het ondersteunen van een politieke transitie, wederopbouw, het indammen van *spillover*-effecten en het tegengaan van straffeloosheid. Hoewel het mandaat van UNTSO niet gericht is

op de *containment* van de Syrische crisis kan de missie daar momenteel wel enigermate aan bijdragen.

Tussentijdse evaluatie
UNTSO is een relevante missie voor de regionale stabiliteit in het Midden-Oosten. Juist nu heeft UNTSO een dempend effect op de *spillover* van het Syrië-conflict. Door de toenemende spanning in het gebied is het van groot belang dat de VN zijn verantwoordelijkheid blijft nemen om deze de-escalerende rol te behouden, en tegelijkertijd risico-mitigerende maatregelen neemt voor de deelnemende landen. Voor Nederland is UNTSO een mogelijkheid om oren en ogen op de grond te hebben in een gebied dat door de Syrische crisis een directe bedreiging voor Europa vormt. Nederland houdt hier door deelname een vinger aan de pols en neemt zijn verantwoordelijkheid in een prioritaire regio binnen het Nederlandse buitenlands beleid.

3.3 UNDOF (Golan)[19]

Algemeen
Politieke context
Zoals reeds beschreven, kent de Syrische crisis een steeds grotere regionale dimensie, waardoor ook de veiligheid en stabiliteit in de buurlanden onder druk komen te staan. Hoewel de Golanhoogte geen centrale plek inneemt in het optreden van gewapende oppositiegroepen of regeringstroepen, is er sinds het uitbreken van de crisis een verhoogde activiteit waargenomen op de Golan.

Rechtsgrond
De basis van deze missie ligt in VN-veiligheidsresolutie 350.[20] Het mandaat is handhaving van het staakt het vuren tussen Israël en Syrië en toezicht op de *Areas of Separation and Limitations*. Het huidige mandaat loopt tot juni 2014. De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot 31 augustus 2014, ervan uitgaande dat het internationale mandaat wordt verlengd.[21]

Algemene doelstelling
UNDOF is een gewapende missie die toeziet op het staakt-het-vuren tussen Israël en Syrië, op de '*disengagement'* van Israëlische en Syrische troepen en op de *areas of separation and limitations.* UNDOF werkt nauw samen met UNTSO in de vorm van *Quick Response Tasking* en *Force Protection*.

Ontwikkelingen UNDOF
UNDOF heeft te maken met dezelfde beperkingen als UNTSO als gevolg van de strijd in Syrië. De veiligheid van Nederlandse UNDOF-militairen is gedurende 2013 niet in het geding geweest, ondanks de voortdurende crisis. Wel werden hun werkzaamheden door de crisis bemoeilijkt. Vier landen[22] hebben de missie verlaten, zomer 2013 is UNDOF versterkt met militairen uit Fiji en Nepal en in het najaar 2013 met militairen uit Ierland.

19 Officiële website van UN http://www.UN.org Cijfers UNDOF d.d. 31 dec 2013: 1223 militairen door 6 landen waarvan 2 door Nederland geleverd.
20 VNVR Res 350, 31 mei 1974, VNVR Res 2108 27 juni2131, 18 december 2013.
21 Kamerstuk 32 623, nr. 123, 13 januari 2014
22 Begin 2013 beëindigen Japan, Canada en Kroatië hun bijdrage aan de missie gevolgd in juli door Oostenrijk.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse bijdrage bestond in 2013 uit twee staffunctionarissen voor ondersteuning bij de uitvoering van het mandaat van UNDOF. Daarmee werd ook een bijdrage geleverd aan het veiligheidsspoor binnen het Midden-Oosten vredesproces. Bovendien wordt hiermee een bijdrage geleverd aan de *containment* van de Syrië-crisis en de stabiliteit van de Golanhoogte.

Activiteiten en voortgang
Eén Nederlandse stafofficier was werkzaam als *Chief Liaison Protocol Officer* HQ UNDOF op Camp FAOUAR (Syrische deel Golanhoogte) en één Nederlandse stafofficier was werkzaam als *Liaison Officer* vanaf Camp ZIOUANI (Israëlische zijde Golanhoogte).

Dagelijks waren er schendingen van het bestand. Op 8 november is een *Note Verbale* ingediend bij VN en daarbij is de zorg geuit over de situatie Golan en de vigerende mitigerende maatregelen.[23] De VN heeft op 26 november positief gereageerd en verbetering op korte termijn toegezegd.

Samenhang
Zie paragraaf "Samenhang" bij 3.3 UNTSO.

Tussentijdse evaluatie
UNDOF is een relevante missie voor de regionale stabiliteit in het Midden-Oosten. Juist nu kan UNDOF een dempend effect hebben op *spill-over* van het Syrië-conflict. Door de toenemende spanning in het gebied is het van groot belang dat de VN zijn verantwoordelijkheid neemt om deze de-escalerende rol te behouden, en tegelijkertijd mitigerende maatregelen neemt voor de deelnemende landen. Voor Nederland is UNDOF bovendien een mogelijkheid om oren en ogen op de grond te hebben in een gebied dat door de crisis een directe bedreiging voor Europa vormt.

3.4 MFO (Sinaï)[24]

Algemeen
Politieke context
In een steeds veranderende context blijft het Egyptisch-Israëlisch vredesverdrag, dat door de Multinational Force and Observers (MFO) wordt gemonitord, een centrale pijler in de relatie tussen Egypte en Israël. De voortdurende politieke instabiliteit in Egypte heeft grote implicaties voor de Egyptenaren en de regio, in het bijzonder Israël. Sinds de val van ex-president Morsi in de zomer van 2013 is het aantal aanslagen door terreurnetwerken die opereren vanuit de Sinaï sterk toegenomen. De dreiging is vooral gericht tegen Egyptische autoriteiten en tegen Israël.

Rechtsgrond
Het kader waarbinnen MFO opereert, wordt gevormd door het vredesverdrag van 26 maart 1979 tussen Egypte en Israël en het op 3 augustus 1981 overeengekomen

23 De maatregelen betroffen de beschikbaarheid van de *Quick Reaction Force* en *Medevac*.
24 Officiële website van MFO http://www.MFO.org Cijfers d.d. 31 jan 2014: 1660 militairen door 13 landen (Australië, Canada, Columbia, Fiji, Frankrijk, Hongarije, Italië, Nederland, Nieuw Zeeland, Tsjechië, Uruguay en VS) waarvan 4 militairen door Nederland geleverd.

protocol bij het vredesverdrag. Sinds de door de partijen overeengekomen regelingen van 1 september 2005 heeft MFO de additionele verantwoordelijkheid gekregen voor het monitoren van Egyptische grenswachten aan de Egyptische grens met Israël. Het mandaat heeft geen einddatum. De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot 1 april 2015.

Algemene doelstelling
MFO ziet toe op naleving van het vredesverdrag tussen Egypte en Israël op het Sinaï-schiereiland en zet zich in ter voorkoming van schendingen van het verdrag. MFO bemant controleposten en voert verkenningen en verificaties uit, garandeert de vrije doorvaart in de Straat van Tiran en monitort de inzet van grenswachten aan de Egyptische kant van de grens tussen Egypte en de Gazastrook.

Ontwikkelingen MFO
De (veiligheids)situatie in de Sinaï-woestijn is de afgelopen jaren verslechterd door de achteruitgang van het Egyptisch gezag in de Sinaï en de toenemende activiteiten van terroristische groeperingen. Egypte heeft tijdelijk extra troepen ingezet in de Sinaï om terrorisme te bestrijden, resulterend in de grootste Egyptische militaire presentie in de Sinaï sinds de start van MFO. Het monitoren van militaire activiteiten in de Sinaï door MFO is dientengevolge geïntensiveerd. Ook is het belang van *force protection* gestegen. Dit is volgens MFO op dit moment adequaat geregeld.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
Het doel van de Nederlandse militaire bijdrage is de ondersteuning van het toezicht op de demilitarisering van de Sinaï op basis van de Camp David vredesakkoorden tussen Israël en Egypte.

Activiteiten en voortgang
De vier Nederlandse militaire staffunctionarissen zijn werkzaam binnen het hoofdkwartier van MFO. Zij voeren hun werkzaamheden uit ten behoeve van MFO-eenheden op het gebied van onder andere *force protection* en inlichtingen.

Samenhang
De samenhang van deze inzet moet, zoals hierboven beschreven, vooral gezien worden op strategisch niveau: bevorderen van vrede en veiligheid in het Midden-Oosten en goede betrekkingen tussen verdragspartners. De Nederlandse personele bijdrage wordt gecomplementeerd met een financiële ondersteuning (€545.000 per jaar tot 2016).

Tussentijdse evaluatie
Het belang van de operatie is, in het licht van de hierboven beschreven politieke en veiligheidscontext, gestegen. De Nederlanders zijn op 15 januari 2013 ontplooid in het gebied en op 1 februari 2013 waren zij geheel inzetbaar. De ervaringen tot op heden zijn positief. Het Nederlandse aandeel is relatief klein, maar maakt een kwalitatief verschil. De inzet ten behoeve van *force protection* wordt in deze periode van instabiliteit extra gewaardeerd. De kennis en ervaring van de Nederlandse militairen verhogen het niveau van de monitoringsactiviteiten van de operatie De Nederlandse militaire bijdrage in de staf van MFO is zichtbaar en draagt op bescheiden wijze bij aan de overige Nederlandse inspanningen in de regio.

3.5 EUBAM (Rafah)[25]

Algemeen
Politieke context
Bij de Israëlisch-Palestijnse vredesonderhandelingen die in juli 2013 van start zijn gegaan is de verdere uitvoering van het Gaza-bestand vooralsnog onbesproken gebleven. Sinds de val van president Morsi (juli 2013) staan de Egyptische interim-autoriteiten een harde aanpak voor van de veiligheidsproblematiek in de grensstreek met de Gazastrook.

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor EUBAM Rafah ligt besloten in de *Agreement on Movement and Access* tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit van 15 november 2005. De grondslag binnen de EU wordt gevormd door het EU-raadsbesluit 2005/889/CFSP van 12 december 2005 en 2013/355/CSFP van 3 juli 2013. Hiermee is EUBAM Rafah verlengd tot 31 december 2014. De Nederlandse toezegging voor drie militairen op 90 dagen afroep is gedaan tot 1 juli 2014.[26]

Algemene doelstelling
EUBAM is belast met monitoring en begeleiding van de Palestijnse grensbewaking bij de grensovergang Rafah ter bevordering van veilig grensverkeer en vergroting van de beweging van goederen en personen.

Ontwikkelingen EUBAM Rafah
EUBAM Rafah startte in november 2005, maar werd opgeschort na de machtsovername in de Gazastrook door Hamas en het sluiten van de grensovergang Rafah in juni 2007. De EU heeft ervoor gekozen EUBAM gereed te houden voor reactivering, mocht de politieke situatie dat mogelijk maken (huidige vredesproces maar ook verzoening tussen de Palestijnse Autoriteit en Hamas). Momenteel leveren vier landen ieder een staflid. Dertien landen hebben militair personeel stand-by voor het geval de missie wordt gereactiveerd.

Nederlandse militaire bijdrage
De Nederlandse militaire toezegging bestond in 2013 uit drie militairen die *stand-by* waren. Bij een eventuele reactivering van EUBAM Rafah kunnen deze Nederlandse militairen binnen 90 dagen worden ingezet.

25 Bijdrage door 4 EU landen.
26 Verslag Raad Buitenlandse Zaken van 24 juni 2013, brief MinBuZa-2013.193891, 27 juni 2013.

4 Afghanistan

De afgelopen tien jaar is de economische en humanitaire situatie in Afghanistan enigszins verbeterd. Met internationale financiële ondersteuning is herstel van de landbouwsector ingezet en het deel van de bevolking dat toegang heeft tot schoon water en elektriciteit is meer dan verdubbeld. Naast deze positieve ontwikkelingen moet tegelijkertijd worden geconstateerd dat de Afghaanse staat nog steeds fragiel is. Ook in 2013 was er weinig voortgang in het verzoeningsproces, was er nog steeds sprake van corruptie binnen de overheidsorganen en was er slechts een langzame opbouw van een sterke formele rechtstaat. De mensenrechten- en specifiek vrouwenrechtensituatie vraagt om aanhoudende aandacht van de overheid en de internationale gemeenschap.

In 2013 was het politieke landschap in beweging. Zowel in Kaboel als in Kunduz waren er veel wisselingen van ministers, gouverneurs en politiefunctionarissen. Tevens werd een aantal vrouwelijke hoogwaardigheidsbeklederss aangesteld op nationaal en provinciaal niveau. Deze positieve ontwikkeling werd echter ondermijnd door de gerichte aanslagen op vrouwelijke parlementsleden en politieagenten in Afghanistan. In april 2013 vond de *Heart of Asia* ministeriële conferentie plaats in Kazachstan waar regionale leiders zich committeerden aan het *Istanbul Process* en de implementatie van maatregelen om wederzijds vertrouwen (*Confidence Building Measures)* en regionale samenwerking te verbeteren.

4.1 ISAF-ATF (Afghanistan)[27]

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor ISAF ligt besloten in VN-Veiligheidsraadresolutie 2120 en is geldig tot 31 december 2014. De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot medio 2014.[28]

Algemene doelstelling
De belangrijkste doelstelling van de Navo in Afghanistan is het bijdragen aan de opbouw van de Afghaanse veiligheidstroepen en het overdragen van de verantwoordelijkheid voor de veiligheid aan de Afghaanse regering, zodat Afghanistan niet opnieuw een vrijhaven voor terroristen zal worden. De Nederlandse Air Task Force (ATF) is in Mazar-e-Sharif gestationeerd voor bescherming en het verzamelen van inlichtingen voor de geïntegreerde politietrainingsmissie. Na het beëindigen van de politietrainingsmissie bleef de ATF in Mazar-e-Sharif ter bescherming van de *Redeployment* Eenheid en ter ondersteuning van ISAF-partners.

Ontwikkelingen ISAF-ATF
De ATF heeft tot medio 2013 primair de politietrainingsmissie ondersteund. Na het vertrek van de Nederlandse trainingsmissie is de hoofdtaak veranderd in het beschermen en ondersteunen van de ISAF-partners. Hierbij gelden dezelfde inzetregels die bij de bescherming van de Nederlandse troepen werden toegepast.

27 Officiële website van ISAF http://www.isaf.nato.int Cijfers d.d. 14 jan 2014: in augustus 2013 waren 49 landen en 87.207 militairen betrokken, in januari 2014 is het totaal aan militairen verminderd met 35%.
28 Brief, stand van zaken politietrainingsmissie Afghanistan, Kst 27925, nr. 484, 16 september 2013.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse militaire ondersteuning door de ATF bestond uit het leveren van luchtsteun ter ondersteuning van de trainingsmissie, de *redeployment* en ISAF-partners.

De inzet van de ATF F-16's werd voor de lange termijn door het *Combined Air Operation Centre* in Qatar en voor de korte termijn door het *ISAF Joint Command* in Kaboel gepland en geleid. Hierbij stelt de ISAF voor heel Afghanistan prioriteiten voor vluchten, bijvoorbeeld voor het bieden van hulp aan troepen in acute nood. ISAF hield hierbij rekening met de Nederlandse voorkeur voor missies ter ondersteuning van de Geïntegreerde Politietrainingsmissie of de *Redeployment* Eenheid. De respectering van deze voorkeur alsmede Nederlandse beperkingen op de inzet worden bewaakt door de Nederlandse contingentscommandant.

Activiteiten en voortgang
De activiteiten worden uitgevoerd conform het ISAF *concept of operations.* Net als bij de andere Nederlandse operaties in Afghanistan geldt voor de ATF-inzet dat niet aan offensieve gevechtsoperaties wordt deelgenomen.
De Nederlandse F-16's zijn gedurende de missie-periode gemiddeld zes maal per week ingezet voor een luchtverkenningsmissie (*Intelligence, Surveillance and Reconnaisance*, ISR) en geavanceerde grondverkenning (*Recce Lite*) ten behoeve van de opsporing van bermbommen). Daarnaast zijn de F-16's gemiddeld zes maal per week ingezet ten behoeve van directe ondersteuning van grondtroepen (geavanceerde grondverkenning, ISR en gewapende luchtsteun ter bescherming van troepen tijdens operaties op de grond). De inzet heeft bijgedragen aan het beschikbaar stellen van informatie aan ISAF en het direct ondersteunen van operaties die als doel hebben de veiligheid in Afghanistan te vergroten.

Na het beëindigen van de missie in juli 2013 veranderde de taakstelling in het beschermen en ondersteunen van de ISAF-partners. De focus van de inzet beperkte zich hierdoor tot luchtsteun aan grondtroepen.

Na het beëindigen van de *redeployment* van de Duitse troepen uit Kunduz op 18 oktober 2013 werd tijdens alle missies luchtsteun aan grondtroepen verleend. De geavanceerde grondverkenning (*Recce lite*) ten behoeve van de opsporing van bermbommen werden daarna teruggehaald. De afspraken met de ISAF-partners over de veranderde taak alsmede de inzetregels werden op 4 oktober 2013 vastgelegd.

In 2013 heeft de ATF tijdens de ondersteuning van de operatie 31 keer een bijdrage geleverd door middel van *Show of Presence,* 27 keer door *Show of Force* en 6 keer is overgegaan tot wapeninzet.

Samenhang
De Geïntegreerde Politietrainingsmissie heeft zich van 2011 tot en met 2013 in Kunduz gericht op het versterken van de justitiële keten en het geven van een kwalitatieve impuls aan de *Afghan Uniformed Police*. De eenheid bestond naast de ATF uit politietrainers en opleiders, justitiële experts, capaciteit voor ontwikkelingssamenwerking en een personele bijdrage aan EUPOL, het ISAF

hoofdkwartier en UNAMA. De ATF had een beschermende ondersteuningsrol richting de Geïntegreerde Politietrainingsmissie en de ISAF-partners.

Tussentijdse evaluatie
De ATF is een relevante missie in Afghanistan. De ATF heeft het Nederlandse personeel van de Geïntegreerde Politietrainingsmissie alsmede de internationale ISAF-partners beschermd. De ATF heeft in 2013 met haar inzet een solide en effectieve bijdrage geleverd aan het ondersteunen van ISAF-partners.

4.2 UNAMA (Kaboel)[29]

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor UNAMA ligt besloten in een verzoek van de Afghaanse regering en VNVR Resolutie 2096 van 19 maart 2013. Deze is inmiddels verlengd tot 19 maart 2015. De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot medio 2014.[30]

Algemene doelstelling
UNAMA is een politieke missie die ondersteuning geeft aan de Afghaanse regering en de Afghaanse bevolking voor het creëren van draagvlak voor duurzame vrede en ontwikkeling van goed bestuur. Bovendien coördineert UNAMA mede de verschillende inspanningen van internationale partners op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

De implementatie van de Bonn Overeenkomst uit 2001 is een belangrijk element van het mandaat. Gedurende 2013 speelde UNAMA een belangrijke rol in de aanloop naar de presidentiële verkiezingen in 2014 zodat deze zoveel mogelijk *Afghan-led and Afghan-owned* zullen zijn.

Ontwikkelingen UNAMA
De personele bezetting van UNAMA *military advisory unit* (MAU) is in het voorjaar van 2014 van 24 naar 15 teruggebracht (6 in *field offices* en 9 in Kaboel). UNAMA *police advisory unit* (PAU) staat op dit moment op 6 personen (3 in *field offices* en 3 in Kaboel). Het afgelopen jaar was de rol van de MAU en PAU beperkt binnen de VN. PAU richt zich met name op *local policing* en blijft ondanks lokale successen een kleine rol spelen, met name door beperkte capaciteit. Nu de verkiezingen dichterbij komen wordt de rol van met name de MAU belangrijker. De afgelopen maanden heeft de MAU zich ontwikkeld als belangrijke bron voor de VN omtrent de capaciteiten van het Afghaanse ministerie van Binnenlandse Zaken en het ministerie van Defensie om veilige verkiezingen te realiseren.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse militaire bijdrage bestond in 2013 uit twee militairen voor het ondersteunen van de *military advisory unit* en *police advisory unit*. De militaire adviseur heeft van maart 2013 tot heden gewerkt in team *Afghan National Security Forces* (ANSF) op het UNAMA hoofdkwartier in Kaboel. De politieadviseur heeft tot december 2013 in Kunduz gewerkt en sinds december werkt hij vanuit Kaboel. De

29 Officiële website van UNAMA http://unama.unmissions.org Cijfers d.d.2 feb 2014: 2096 civilian staff (international civilian 389; local civilian 1637 and UN volunteer 70), 14 military advisors and three police advisors.
30 Kst 27925, nr. 471, 8 maart 2013.

militairen kunnen de Nederlandse informatiepositie versterken en invloed uitoefenen op Afghaanse instanties.

Activiteiten en voortgang
De militaire adviseur informeerde de leiding van UNAMA over de strategische en operationele militaire ontwikkelingen van de ANSF en de effecten daarvan op de veiligheid in Afghanistan. De politieadviseur begeleidde en ondersteunde het Afghaanse ministerie van Binnenlandse zaken bij de ontwikkeling van civiele politietaken op landelijk niveau. Daarnaast begeleidde hij de Afghaanse autoriteiten met veiligheidsvoorlichting waarmee tevens het belang van vrouwelijke politie in Kaboel gepropageerd kon worden. Tenslotte heeft hij bijgedragen aan de voorbereiding van een mogelijke overname door de VN van een deel van de internationale taken in de professionalisering van de politie in 2015 en verder.

Als gevolg van de *redeployment* vanuit Kunduz is de KMar politieadviseur medio 2013 verplaatst van Kunduz naar Kaboel.

Samenhang
Nederland heeft zich van 2011 tot 2013 met de geïntegreerde politietrainingsmissie in Kunduz gericht op het versterken van de politie en de rechtstaat. De inzet van middelen voor ontwikkelingssamenwerking en een personele bijdrage aan EUPOL, Navo en UNAMA maakten hier eveneens onderdeel van uit. Door de politietrainingsmissie is vanaf het begin nauw samengewerkt met UNAMA Kunduz, vooral daar waar het de uitvoering van het rechtstaatprogramma betrof.

Tussentijdse evaluatie
De kleine personele bijdrage aan UNAMA ten tijde van de Geïntegreerde Politietrainingsmissie heeft door de co-locatie in Kunduz de samenwerking tussen UNAMA en de trainingsmissie versterkt. Na beëindiging van de missie in Kunduz medio 2013 is ervoor gekozen om een personele bijdrage aan UNAMA te blijven leveren, met het oog op de groeiende rol van UNAMA binnen de internationale gemeenschap en met het oog op de institutionalisering van het veiligheidsapparaat. Beide functies bieden de mogelijkheid Nederlandse prioriteiten binnen UNAMA onder de aandacht te brengen.

5 Afrika

In 2013 behoorden vijf Afrikaanse landen tot de tien snelst groeiende economieën ter wereld. Maar grote delen van Afrika gaan ook gebukt onder conflicten, geweld en criminaliteit. De helft van de bevolking in Sub-Sahara Afrika leeft nog steeds beneden de armoedegrens, vooral in conflict- of post-conflicthaarden met een zwak bestuur. De belangrijkste veiligheidsrisico's in Afrika zijn de kloof tussen de elite en de rest van de bevolking, de hoge bevolkingsgroei, beperkte voedselzekerheid, verstedelijking, grensoverschrijdende criminaliteit, terrorisme en radicalisering, hoge jeugdwerkloosheid en klimaatverandering. Toch is het aantal (langlopende) conflicten in Afrika sinds de jaren '90 sterk verminderd en ook het aantal dodelijke slachtoffers is teruggelopen.

De belangrijkste gebeurtenissen en ontwikkelingen op het terrein van vrede en veiligheid in 2013 speelden zich af in de Sahel, de Hoorn van Afrika en centraal Afrika.

In Mali rukten jihadistische groepen in januari 2013 op naar het zuiden van het land. Op Malinees verzoek startte Frankrijk hierop een militaire operatie die, met steun van Tsjadische troepen, de opmars tot stilstand bracht en een einde maakte aan de *de facto* tweedeling van Mali. De veiligheidssituatie in het noorden van Mali verbeterde hierdoor. De vanaf het voorjaar in Mali opererende Afrikaanse interventiemacht AFISMA werd op 1 juli 2013 opgevolgd door de VN-missie MINUSMA. Met de sluiting van een voorlopig vredesakkoord tussen de Malinese transitieregering en verschillende gewapende groeperingen in juni kwam de weg vrij voor presidentsverkiezingen in de zomer, gevolgd door parlementsverkiezingen later dat jaar. Definitieve vredesonderhandelingen en een verzoeningsproces kwamen nog niet op gang.

In de Centraal Afrikaanse Republiek werd in maart 2013 een staatsgreep gepleegd na een opstand van voornamelijk Islamitische milities, de Séléka. Zij begingen steeds extremere misdaden tegen de bevolking, waarop (christelijke) zelf-verdedigingsmilities (anti-balaka) zich organiseerden. Dit leidde tot een geweldsspiraal langs etnische/religieuze lijnen. In november 2013 waarschuwde de VN voor een dreigende genocide, en er volgde een exodus van met name de islamitische bevolking. De internationale gemeenschap hield zich volop bezig met het zoeken naar een oplossing van het conflict. Frankrijk startte operatie Sangaris. De Afrikaanse Unie ontplooide een vredeshandhavingsmissie (*Mission Internationale de Soutien à la Centrafrique sous conduite Africaine*), geautoriseerd door VN-veiligheidsraad-resolutie 2127.

Op 15 december 2013 ontaardde een machtsstrijd in Zuid-Soedan binnen de SPLM tot een openlijk conflict tussen president Kiir en de in zomer 2013 ontslagen vice-president Riek Machar. Dit politieke conflict leidde tot grote onrust langs etnische lijnen. Als gevolg van het conflict verslechterde de veiligheidssituatie in het land, met name in de deelstaten *Jonglei, Unity*, en *Upper Nile*.

Voor Somalië was 2013 het eerste volledige kalenderjaar voor de nieuwe federale regering. De regering ontving veel steun van de internationale gemeenschap, onder andere tijdens een grote donorconferentie in Londen en Brussel. De machtsbasis

(ook territoriaal) van de regering in Somalië bleef echter uiterst fragiel. *African Union Mission In Somalia* (AMISOM) slaagde erin om de op Al-Shabaab veroverde gebieden te behouden, maar boekte geen nieuwe terreinwinst. Ondanks het feit dat Mogadishu niet meer in handen is van Al-Shabaab, nam de asymmetrische oorlogsvoering door Al-Shabaab in Mogadishu en buurland Kenia gaandeweg toe. In 2013 waren er geen succesvolle kapingen door piraten.

In februari 2013 tekenden elf landen in de Grote Meren regio en de internationale gemeenschap het *Peace Security and Cooperation Framework for the DRC and the Great Lakes Region*. Mary Robinson werd door de VN aangesteld als speciale gezant om dit vredesproces te ondersteunen. De rebellengroepering M23 bleef zich het afgelopen jaar roeren en veroorzaakte eind augustus nog een ernstige crisis bij Goma die bijna leidde tot een inval van het Rwandese leger in de DRC. In november 2013 werd M23 door een gezamenlijk actie van de Congolese leger en VN-missie MONUSCO, inclusief diens regionale interventiebrigade, militair verslagen. Sindsdien is de instabiliteit in oostelijk DRC en daarmee in de regio afgenomen.

5.1 UNMISS (Zuid Sudan)

Algemeen
Politieke context
In de periode voorafgaand aan 15 december 2013 was sprake van oplopende politieke spanningen, onder meer binnen regeringspartij SPLM. In juli 2013 verving president Kiir vrijwel zijn gehele kabinet en onthief hij vice-president Machar uit zijn functie. De secretaris-generaal van de SPLM, Pagan Amum, werd op non-actief gesteld en onder huisarrest geplaatst. In de periode daarvoor had president Kiir al enkele gouverneurs van deelstaten en hoge leger- en politiefunctionarissen vervangen. De ruimte voor het maatschappelijk middenveld en onafhankelijke journalistiek kwam in 2013 in toenemende mate onder druk komen te staan. De geplande herziening van de grondwet liep vertraging op.

Sinds het uitbreken van gevechten tussen aanhangers van president Kiir en ex-vice-president Machar verslechterde de veiligheidssituatie in Zuid-Sudan snel. Veel Zuid-Sudanezen sloegen op de vlucht en zochten hun toevlucht in VN-kampen. Er waren vooral gevechtshandelingen in het leefgebied van de Nuer, in de deelstaten Jonglei (Bor), Unity (Bentiu) en Upper-Nile (Malakal).

In 2013 ging ook veel aandacht uit naar het conflict in de deelstaat Jonglei, waar het regeringsleger vocht met de rebellengroepering van David Yau Yau. De intensivering van deze strijd leidde tot een verslechtering van de veiligheidssituatie. Ook waren er frequent mensenrechtenschendingen. Op 9 april 2013 liep een UNMISS konvooi in deze deelstaat in een hinderlaag. Hierbij kwamen vijf Indiase blauwhelmen en zeven burgers om het leven. Op 19 december 2013 werd een VN-kamp in Akobo (Jonglei) aangevallen door Nuer strijders. Hierbij kwamen twee Indiase blauwhelmen om het leven. Aangenomen wordt dat de aanval gericht was tegen de Zuid-Sudanese burgers (Dinka) die hun toevlucht hadden gezocht op deze compound.

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor UNMISS ligt besloten in VN-Veiligheidsraadresolutie 2109 waarvan het huidige mandaat loopt tot 15 juli 2014. De Nederlandse bijdrage is, in afwachting van een nieuw VN-mandaat, verlengd tot 1 november 2014.[31]

Algemene doelstelling
UNMISS richt zich op de consolidatie van vrede in Zuid-Sudan om staatsopbouw en economische ontwikkeling mogelijk te maken. Ook speelt UNMISS een rol in conflictpreventie en ondersteunt de missie Zuid-Sudan bij de ontwikkeling van rechtsstaat en de veiligheidssector. Binnen het mandaat is door de VN prioriteit gelegd op de bescherming van de burgerbevolking en het creëren van een veiliger omgeving.[32]

Ontwikkelingen UNMISS
In 2013 zijn vorderingen gemaakt met de hervorming van de *South Sudanese National Police Service* (SSNPS). Inmiddels zijn er in Zuid-Sudan 47.000 geregistreerde politieagenten, mede dankzij de opleiding en training door de *United Nations Police* (UNPOL), onderdeel van UNMISS. Dit aantal is boven verwachting. Ook op het gebied van *rule of law* is vooruitgang geboekt. De regering heeft met hulp van UNMISS meer dan 1000 inhechtenisnemingen tot stand gebracht. Tegelijkertijd waren er ook tegenslagen. Als gevolg van de verslechterende veiligheidssituatie in Jonglei heeft UNMISS eind maart 2013 het aantal infanterietroepen aldaar verhoogd tot negen compagnieën. Logistieke beperkingen in het regenseizoen maken de inzet van een groter aantal troepen onmogelijk. Verdere beperkingen bestaan uit een gebrek aan helikoptercapaciteit en vliegbeperkingen als gevolg van de slechte veiligheidssituatie. Op grond van haar waarnemingen concludeerde de Special Representative of the Secretary-General (SRSG) Hilde Johnson in juli 2013 dat het mandaat nog steeds volstaat.[33]

Zoals reeds gesteld, brak op 15 december 2013 onrust uit in Zuid-Sudan. Sindsdien wordt UNMISS geconfronteerd met grote groepen binnenlandse vluchtelingen die voor zover mogelijk worden opgevangen op VN-kampen. De Kamer is op 24 december 2013 door de minister van Buitenlandse Zaken geïnformeerd over de ontstane situatie in Zuid Sudan.[34] Op 24 december heeft de VN-Veiligheidsraad ingestemd met een verhoging van het aantal UNMISS-troepen (van 7.000 naar 12.500) en het aantal politiefunctionarissen (van 900 naar 1.323). Tevens heeft de VN ingestemd met een uitbreiding van het aantal *enablers*. Momenteel voert de VN een *review* uit voor het vervolg van de missie.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse militaire bijdrage bestond in 2013 uit veertien marechausseefunctionarissen en zeven militaire staffunctionarissen. Ook zorgden twee functionarissen voor direct contact met Zuid-Sudanese legereenheden. Daarnaast vormde een Nederlandse militair het *National Support Element* voor UNMISS.

31 Art 100 brief, Kst 29521, nr. 231, 21 februari 2014.
32 VN Veiligheidsraad resolutie 2109 (2013) para 3 en resolutie 1996 (2011).
33 Report to SGVN on South Sudan, 20 juni 2013.
34 Aanhangsel Handelingen van de Tweede Kamer 20132014-941.

Activiteiten en voortgang
De Nederlandse militairen waren werkzaam binnen UNPOL en voerden hun werkzaamheden uit ten behoeve van training, advisering, begeleiding en monitoring van de Zuid-Sudanese politie. In 2013 hebben de Nederlandse militairen op verschillende locaties politietrainingen uitgevoerd als onderdeel van het trainingsprogramma van UNPOL. De nadruk in dit programma heeft gelegen op *Capacity and Confidence Building* binnen de *South Sudanese National Police Service* (SSNPS).Nederland heeft in dat kader politiemensen getraind in basisvaardigheden, zoals het omgaan met arrestanten en met slachtoffers van geweld, grensbewaking en verkeerspolitietaken. Tevens waren Nederlandse militairen werkzaam als *liaison officer* voor het Zuid-Sudanese leger. Tenslotte waren diverse Nederlandse militairen werkzaam binnen het hoofdkwartier van UNMISS.

Sinds het uitbreken van de crisis op 15 december 2013 heeft de VN waar nodig de werkzaamheden aangepast en waar mogelijk de reguliere werkzaamheden voortgezet. Een aantal Nederlanders die waren gestationeerd op VN-kampen waar veel *Internally Displaced Persons* (IDP's) hun toevlucht hebben gezocht, heeft ook ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd bij de opvang van deze IDP's.

Het klimaat en de onveiligheid in Zuid-Sudan beperken de voortgang van de missie. Vanwege de verslechterende veiligheidssituatie zijn verschillende maatregelen genomen zoals het beperken van de bewegingen van personeel buiten het VN-kamp en het verplaatsen van personeel naar veiligere locaties. Ook zijn wapens naar het inzetgebied gebracht om uit te reiken indien dit nodig zou zijn. Daarnaast blijft er aandacht bestaan voor medische voorzieningen en hygiënische omstandigheden in de kampen.

Samenhang
Zuid-Sudan is een OS-partnerland. De Nederlandse bijdrage aan UNMISS, de politieke dialoog met Zuid-Sudan en de Nederlandse inspanningen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking vormen een geïntegreerd pakket, met als overkoepelend doel de bevordering van stabiliteit in Zuid-Sudan. Nederland zet op het gebied van multilaterale en bilaterale ontwikkelingssamenwerking in op thema's waar het een specifieke meerwaarde heeft, zoals water, voedselzekerheid en veiligheid en rechtsorde. Tevens werd in 2013 een aantal functionarissen van de Nederlandse politie en het Nederlandse ministerie van Veiligheid en Justitie alsmede een civiele expert via het ministerie van Buitenlandse Zaken ingezet voor UNMISS.

Tussentijdse evaluatie
Door de training, advisering, begeleiding en monitoring van de Zuid-Sudanese politie hebben de Nederlandse militairen bijgedragen aan de ontwikkeling van het politieapparaat. De Nederlandse militairen hebben op meerdere locaties politietrainingen uitgevoerd. Het ging hierbij met name om trainingen in basispolitievaardigheden, zoals het omgaan met arrestanten en ook met slachtoffers van geweld. Het uitbreken van de crisis eind december 2013 betekent ook voor de SNPSS een significante terugslag. In de conflictgebieden zijn meerdere agenten verdwenen. Ook is een aantal politiebureaus geplunderd of vernietigd. In hoeverre deze vorm van training in de toekomst kan worden voortgezet is op dit moment nog onduidelijk.

5.2 EUAVSEC (Zuid-Sudan) *tevens eindevaluatie*

Algemeen
Politieke context
Voor de politiek relevante context, zie UNMISS.

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor EUAVSEC wordt gevormd door een uitnodiging van Zuid-Sudan. Het mandaat is vastgelegd in een Raadsbesluit van de Europese Unie op 18 juni 2012, en liep tot 17 januari 2014.[35]

Algemene doelstelling
De missie had als doel bij te dragen aan het effectief, volgens internationale standaarden opereren van Juba *International Airport* (JIA) door middel van de versterking van de lokale capaciteit voor het bereiken van vliegveldveiligheid, grensbewaking en rechtshandhaving.

Ontwikkelingen EUAVSEC
De missie was sinds oktober 2012 operationeel. Het afgelopen jaar heeft de missie bijgedragen aan het leggen van een juridische en institutionele basis om een mate van veiligheid op het vliegveld in Zuid-Sudan te realiseren die voldoet aan internationale standaarden. Vanwege de na 15 december 2013 oplopende spanningen en binnenlandse gewelddadige conflicten tussen het regeringsleger en opstandige groeperingen heeft de EU besloten het personeel reeds in december 2013 uit Zuid Soedan terug te trekken. Al eerder was duidelijk dat de missie op 17 januari 2014 zou eindigen omdat binnen de EU geen overeenstemming kon worden bereikt over verlenging.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
Nederland nam met twee militairen deel aan EUAVSEC. De Nederlandse militairen adviseerden bij het verder uitbreiden van recent opgezette (civiele) veiligheidsstructuren en het trainen van personeel dat verantwoordelijk is voor veiligheid op het vliegveld.

Activiteiten en resultaten
De Nederlandse militairen binnen EUAVSEC hebben de politie en beveiligers op de luchthaven begeleid bij de uitvoering van hun werkzaamheden. Zo leerden ze het personeel om te gaan met röntgen-apparatuur voor handbagagecontrole. Hierdoor is de doorstroomsnelheid verbeterd en chaos verminderd.

De door de Nederlandse begeleide veiligheidsteams hebben aan het einde van de inzetperiode een professioneel niveau bereikt. Op aandringen van EUAVSEC heeft de Zuid-Sudanese regering enkele investeringen gedaan zoals de aanschaf van röntgen-apparatuur. Hoe duurzaam bereikte resultaten zijn, is niet goed in te schatten omdat de kans bestaat dat het lokale personeel na het vertrek van EUAVSEC weer terugvalt in oude werkwijzen en op dit moment nog niet duidelijk is of en op welke wijze opvolging aan de missie wordt gegeven. Ook verdere ambities zoals het structureel inbedden van overleg op het vliegveld tussen de verschillende veiligheidsinstanties is nog niet goed van de grond gekomen.

35 Kamerstuk 21501-02, nr. 1249.

Samenhang
Zuid-Sudan is een OS-partnerland met als speerpunten: water, voedselzekerheid en veiligheid en rechtsorde. De Nederlandse bijdrage aan EUAVSEC was een onderdeel van de geïntegreerde inzet met als doel de bevordering van de stabiliteit in Zuid-Sudan. Nederland heeft hiermee een bijdrage geleverd aan het verbeteren en opbouwen van veiligheidsstructuren op het vliegveld van Juba, om zo de toegankelijkheid van Zuid-Sudan te vergroten en daarmee economische ontwikkeling in Zuid-Sudan te stimuleren.

Eindevaluatie
Nederland heeft een nuttige bijdrage aan deze EU-missie kunnen leveren. De duurzaamheid van het bereikte resultaat is echter onzeker. De verslechterde veiligheidssituatie in december 2013 heeft deze onzekerheid nog verder versterkt. Het mandaat van de missie is niet verlengd en de missie is per 17 januari 2014 beëindigd. Op welke wijze behaalde resultaten in de toekomst kunnen worden bestendigd, is op dit moment nog onduidelijk.

5.3 EUTM (Mali)

Algemeen
Politieke context
Begin januari 2012 begonnen jihadistische groepen een opmars richting het zuiden van Mali. Het Malinese leger kon hier geen vuist tegen maken. De gevechtscapaciteit van het Malinese leger bleek minimaal, moreel en discipline waren onder de maat, leiderschap ontbrak en de bevelstructuur functioneerde niet. Nadat het Malinese leger in 1991 een staatsgreep pleegde, hebben achtereenvolgende regeringen bewust het leger de nodige middelen onthouden, juist om het risico van toekomstige staatsgrepen te verkleinen. Rekrutering werd een zaak van politieke- en familieconnecties, waardoor het kopen van functies gebruikelijk werd, in plaats van benoemingen op grond van verdienste. Deze ontwikkeling heeft de kwaliteit van het Malinese leger ernstig aangetast. De huidige Malinese regering beseft terdege dat het leger in staat moet zijn het grondgebied te verdedigen en de territoriale integriteit van Mali te beschermen. De medio 2013 verkozen president Keïta benoemde een burger als minister van Defensie, hetgeen het belang onderstreept dat de regering hecht aan een professioneel leger onder democratisch toezicht. Op 2 december 2013 werd een programma gelanceerd voor een ingrijpende hervorming van het Malinese leger. Dit beoogt op basis van competentiegericht beleid een eind te maken aan het nepotisme waardoor veel officieren zonder adequate opleidingen carrière hebben kunnen maken. Wel loopt de reorganisatie van het leger vooruit op die van de gehele veiligheidssector in Mali, wat een integrale benadering en samenhang bemoeilijkt.

Rechtsgrond
Naar aanleiding van een verzoek van de regering van Mali van 24 december 2012 heeft de EU op 18 februari 2013 besloten tot de start van de EU Trainingsmissie (EUTM) in Mali. Het mandaat liep aanvankelijk tot 18 mei 2014.[36] Op 15 april 2014 besloot de Raad Buitenlandse Zaken tot verlenging met twee jaar, tot 18 mei 2016.

36 Kamerbrief 24 juni 2013.

Algemene doelstelling
De missie heeft als doel de Malinese krijgsmacht te ondersteunen met training en advisering op het gebied van commandovoering, logistieke en personele aangelegenheden en mensenrechten.

Ontwikkelingen EUTM Mali
Gedurende het eerste jaar van EUTM Mali zijn vier bataljons getraind. Er is sprake van een merkbare verbetering in vaardigheden (o.a. schieten, gevechtstechnieken) en kennis/gedrag (o.a. ten aanzien van *gender based violence*) van militairen. Onder mentorschap van de Franse Operatie Serval zijn bataljons die hun training hebben afgerond, succesvol ingezet in noord-Mali. EUTM Mali ondersteunt de Malinese autoriteiten daarnaast bij de legerhervorming. In 2013 heeft EUTM een belangrijke bijdrage geleverd aan het nationaal *Reform Action Plan* 2014-2018. Nederland vraagt aandacht voor een goede afstemming tussen EUTM Mali en de VN-missie MINUSMA.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
Nederland draagt met een militair bij aan de missie binnen het Belgische detachement. De intentie was meer Nederlandse militairen in te zetten maar de functies zijn door andere landen reeds gevuld. Met de bijdrage aan de missie wil Nederland de missie ondersteunen, de samenwerking binnen de Benelux versterken en de Nederlandse informatiepositie verbeteren.

Activiteiten en voortgang
De Nederlandse functionaris heeft als taak om de inzet van de Belgische *force protection* eenheid binnen de EUTM te helpen coördineren, controleren en ondersteunen. De *force protection* eenheid heeft als taak om de aan de missie deelnemende eenheden te beschermen tegen mogelijke vijandige aanvallen.

Samenhang
Mali is een OS-partnerland. Nederland heeft een programma op het gebied van watermanagement/voedselzekerheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. Na de bezetting van het noorden en de staatsgreep is ook een programma op het gebied van veiligheid en rechtsorde gestart, om bij te dragen aan de terugkeer van de staat in het noorden. Ook besloot Nederland in november 2013 deel te nemen aan de VN-missie MINUSMA. Nederland streeft ernaar dat het bilaterale Veiligheid en Rechtsorde-beleid en de inzet in MINUSMA elkaar aanvullen en wederzijds versterken. Waar mogelijk wordt de plaatsing van uitgezonden Nederlanders in de VN-missie (civiele experts, politiefunctionarissen) gekoppeld aan de activiteiten in het Veiligheid en Rechtsorde-programma. Door deze geografische en inhoudelijke samenhang wordt het geïntegreerde karakter van de Nederlandse inspanningen verder versterkt.

Tussentijdse evaluatie
De Nederlandse bijdrage, hoewel beperkt, versterkt de samenwerking binnen de Benelux en verbetert onze informatiepositie.

5.4 EUTM (Somalië)

Algemeen
Politieke context
Na meer dan 22 jaar chaos en burgeroorlog heeft Somalië sinds eind 2012 weer een centrale (federale) regering. De internationale gemeenschap heeft er in 2013 veel aan gedaan om de nieuwe regering politiek, financieel en militair te ondersteunen zodat de wederopbouw een voorspoedige start kon maken en de hoofddoelstellingen van de regering kunnen worden behaald: de totstandkoming van een definitieve grondwet en van een federaal staatsbestel, en het houden van verkiezingen in 2016. Terugkijkend op 2013 is slechts beperkte voortgang geboekt. De politieke en veiligheidssituatie blijft zeer fragiel. De binnenlandse legitimiteit van de regering stond onder druk toen in 2013 nauwelijks terreinwinst op Al-Shabaab werd behaald en het wederopbouwproces in de vorm van de *'New Deal for Somalia'* nog nauwelijks tot een zichtbare verbetering van publieke dienstverlening had geleid. Corruptieschandalen hebben geleid tot voorzichtigheid bij de donoren en de 1,8 miljard Euro toegezegde steun voor het wederopbouwproces komt slechts langzaam beschikbaar. De veiligheidssituatie in Mogadishu verslechterde gedurende 2013 gestaag. Aanslagen door Al-Shabaab waren frequent; De opbouw van een federaal staatsbestel ging buitengewoon moeizaam, hoewel het akkoord over een '*Interim Juba Administration*' in augustus een lichtpunt vormde. Een kabinetscrisis eind 2013 verlamde de regering voor meer dan twee maanden, maar werd vreedzaam en binnen de wet opgelost.

Rechtsgrond
De rechtsgrondslag voor EUTM wordt gevormd door uitnodigingen van Uganda en Somalië. EUTM Somalië is opgericht op 10 april 2010. De EU heeft op 22 januari 2013 besloten tot verlenging van het mandaat van EUTM-Somalië tot 31 maart 2015. De Nederlandse bijdrage is toegezegd tot 31 maart 2015.[37]

Algemene doelstelling
De missie heeft als doel bij te dragen aan de opbouw en versterking van de *Somali National Army.* De missie bevordert met behulp van training, de opbouw van het leger. Door beschikbare mentor- en adviescapaciteit onder andere bij het hogere kader van de *Somali National Army* (SNA) en de staf van het Somalische ministerie van Defensie ondersteunt de EUTM de Somalische autoriteiten bij het versterken van de civiele controle over het leger.

Ontwikkelingen EUTM Somalië
In 2013 werden de trainingsactiviteiten van EUTM, vanwege veiligheidsredenen, in Uganda uitgevoerd. Wel waren er al enkele mentoring- en adviesactiviteiten in 2013 in Mogadishu. Vanaf eind 2013 zijn alle trainings- en advies-activiteiten verplaatst naar Mogadishu.

Nederlandse militaire bijdrage
Doelstelling
De Nederlandse militaire bijdrage levert trainings- en stafcapaciteit aan EUTM Somalië teneinde de opbouw van de Somalische veiligheidstroepen te ondersteunen.

37 Kamerstuk 29521, nr. 222, 16 december 2013.

Activiteiten en voortgang
Vanaf maart 2013 zijn vijf stafofficieren en vier militaire trainers ingezet in deze missie. De stafofficieren waren geplaatst op het hoofdkwartier van de missie in Kampala en op het trainingscentrum in Bihanga. De Nederlandse trainers in de missie zijn ingezet voor het geven van specialistische trainingen op de thema's civiel-militaire samenwerking (CIMIC) en *intelligence*.

In overeenstemming met het missieplan is vanaf eind 2013 de gehele missie naar Somalië verhuisd. Door de missie zijn tot nu toe ruim 3600 militairen getraind.

Samenhang
De Nederlandse inspanningen in Somalië vormen gezamenlijk een geïntegreerd pakket, dat zich naast de aanpak van symptomen eveneens richt op de aanpak van grondoorzaken van instabiliteit door opbouw van de rechtstaat en veiligheidssector. De bijdrage aan EUTM Somalië is complementair aan de overige EU-missies in de Hoorn van Afrika, de antipiraterijmissie Atalanta en maritieme capaciteitsopbouwmissie EUCAP Nestor, waaraan Nederland ook een bijdrage levert. Daarnaast levert Nederland een bijdrage aan ACOTA. Via dit programma worden onder andere Ugandese en Burundese troepen getraind die worden ingezet ten behoeve van de operatie AMISOM.

Tussentijdse evaluatie
De Nederlandse militaire trainers hebben een nuttige bijdrage kunnen leveren aan de missie door de training van Somalische militairen op het gebied van civiel-militaire samenwerking (CIMIC) en *intelligence*. De Nederlandse stafleden hebben onder andere een wezenlijke bijdrage geleverd aan het mogelijk maken van de verhuizing van de missie naar Mogadishu, onder andere door het in kaart brengen van de benodigde logistieke maatregelen.

6 Overige operaties

In 2013 werden Nederlandse militairen ook in andere militaire operaties ingezet. Deze inzet viel ook onder de algemene doelstelling van het beleidsartikel 'inzet'.

6.1 NATOPS

Algemeen
Inzet van militairen in het kader van Nationale Operaties geschiedt op grond van de derde hoofdtaak van de Nederlandse krijgsmacht: het ondersteunen van civiele autoriteiten. Op rotatiebasis stelt de krijgsmacht meer dan 25 procent van de militaire capaciteit ter beschikking voor haar rol als volwaardige veiligheidspartner die civiele autoriteiten in het Koninkrijk ondersteunt. Mede door de veelvuldige inzet in operaties in het buitenland beschikt de Nederlandse krijgsmacht over unieke, hoogwaardige capaciteiten (mensen, middelen en ervaringen) die ook voor nationale inzet relevant zijn.

Activiteiten
Ondersteuning door de krijgsmacht vindt in verschillende vormen plaats: structurele inzet, reguliere inzet en incidentele inzet.

Structurele nationale taken
Defensie voerde in 2013 structureel een aantal taken uit voor civiele overheden, waaronder de KMar, de Kustwacht in Nederland en het Caribisch Gebied en de Bijzondere Bijstandseenheden. Structurele taken zijn een vast onderdeel van het werkveld van Defensie dat is verankerd in wetgeving. Er hoeft voor deze taken dan ook geen apart verzoek om bijstand of steunverlening te worden ingediend. De financiële middelen van deze structurele taken zijn opgenomen in de verschillende begrotingsartikelen van Defensie.

Reguliere en incidentele inzet

	Aantal inzetten
Reguliere inzet[38]	
Explosieven Opruimingsdienst Defensie	1857
Patiëntenvervoer	205
Search And Rescue	39
Renegade onderscheppingen[39]	3
Incidentele inzet[40]	
Strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde	96
Openbare orde handhaving	28
Bijstand bij rampen en crisis	3
Steunverlening in het openbaar belang	41
Inzet in overzeese gebiedsdelen van het Koninkrijk	7

38 Reguliere inzet is vastgelegd in convenanten, overeenkomsten of werkafspraken en wordt uitgevoerd na een bijstandsaanvraag.
39 KST 29754 nr. 60 d.d. 5 dec 2005, pagina 12: procedure bij de bestrijding van luchtvaartterrorisme.
40 Incidentele inzet vindt plaats op basis van de politiewet, de wet veiligheidsregio's en de ministeriële regeling militaire steunverlening openbaar belang en wordt uitgevoerd na een bijstandsaanvraag.

Tussentijdse evaluatie
Het aantal inzetten is ten opzichte van 2012 met 17% gestegen. In 2013 is ook ondersteuning verleend die was gekoppeld aan de troonswisseling en de bijbehorende bezoeken van het koningspaar aan de provincies en de overzeese gebiedsdelen. In 2013 was er bovendien een stijgende vraag naar verschillende soorten zoekteams, zowel voor de opsporing van personen als voor doorzoekingen door politie en justitie.

6.2 FRONTEX[41]

Algemeen
De Europese ministerraad besloot in oktober 2004 tot oprichting van een Europees agentschap met als belangrijkste taak het versterken van de bewaking van de EU buitengrenzen: *Frontières Extérieures*. FRONTEX coördineert gezamenlijke operaties op land, ter zee en in de lucht. Deze operaties staan naast de grenscontroles die de afzonderlijke landen uitvoeren. De bijdrage door de Nederlandse krijgsmacht wordt jaarlijks vastgesteld[42] op grond van de behoefte van FRONTEX. De uitgaven voor de inzet van personeel en materieel worden verrekend met FRONTEX. FRONTEX wordt op zijn beurt gefinancierd uit de EU begroting.

Activiteiten
De kwaliteit, kwantiteit en locatie van inzet in FRONTEX activiteiten is afhankelijk van een aantal factoren, zoals de wensen en behoeftes van FRONTEX en de capaciteit van een lidstaat. In de regel bepaalt FRONTEX aan de hand van een risico-analyse waar welke operaties aan de buitengrenzen en grensdoorlaatposten zullen plaatsvinden. Aan de hand hiervan volgt een uitvraag richting de lidstaten om materieel en personeel te leveren. In 2013 is tijdens dertien verschillende FRONTEX operaties Nederlandse marechausseecapaciteit ingezet. Het betrof onder andere ondersteuning voor: grenssurveillance, grenscontroles, het *debriefen* en *screenen* van illegale immigranten, documentenonderzoek, gestolen voertuigspecialisten. Deze werkzaamheden werden uitgevoerd op zowel lucht- en zeehavens alsmede landgrensposten. De meeste operaties werden in Zuid- en Oost-Europa uitgevoerd omdat de instroom van illegale migratie vanuit deze routes het grootst was. Zwaartepunt van de Nederlandse inzet lag bij de Grieks-Turkse grens. Gedurende het gehele jaar zijn twee marechausseevoertuigen ingezet ten behoeve van FRONTEX operatie *Poseidon land*. Daarnaast heeft Nederland in de periode 4 t/m 19 december 2013 voor FRONTEX een Dornier kustwachtvliegtuig met bemanning ingezet. Deze operatie kwam voort uit de afspraken die in de Justitie en Binnenlandse Zaken Raad zijn gemaakt in het kader van de *Task Force Mediterranean* en had tot doel illegale migratie, waarbij o.a. gebruik wordt gemaakt van de zogenoemde *Motherboats,* in het zeegebied ten westen en zuiden van Griekenland op te sporen. Tenslotte werken drie voltijd KMar functionarissen op het FRONTEX hoofdkwartier in Warschau en wordt FRONTEX met trainers ondersteund. De Commandant van de KMar heeft namens Nederland zitting in de managementboard FRONTEX.

41 Officiële website van FRONTEX http://www.frontx.europe.eu
42 Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties meldt de Nederlandse bijdrage met een inzetplan aan het parlement.

Tussentijdse evaluatie
Nederland levert een bijdrage aan FRONTEX en draagt daarmee bij aan de bewaking van de buitengrenzen van de EU. Met de permanente aanwezigheid op het FRONTEX hoofdkwartier en bijdrage aan het *managementboard* kan Nederland invloed uitoefenen op FRONTEX-operaties.

6.3 VPD

Algemeen
Op verzoek van rederijen zet Defensie sinds 2011 *vessel protection detachments* (VPD's) in op Koninkrijksgevlagde koopvaardijschepen ter bescherming van bemanning en schip tegen aanvallen door piraten nabij Somalië (conform draaiboek[43] en beleidskader[44]).

Activiteiten
In 2013 zijn 64 aanvragen voor een VPD ontvangen. In totaal zijn 42 VPD's toegewezen. Van de aanvragen zijn er 19 later weer ingetrokken: negen omdat de reder de financiële bijdrage te hoog vond, zes omdat het transport niet doorging, drie omdat men toch geen VPD wilde inzetten en eenmaal omdat de route werd verlegd. Twee aanvragen werden afgewezen omdat deze buiten de draaiboekcriteria vielen en eenmaal was Defensie niet in staat om aan de gewenste inzettermijn te voldoen.

Tussentijdse evaluatie
Het aantal afwijzingen om reden van een te korte termijn, is sterk teruggebracht waardoor het aantal uitgevoerde VPD's ten opzichte van vorig jaar met 25% is gestegen. Het aantal aanvragen ten opzichte van 2012 (91 aanvragen) is weliswaar teruggelopen, maar het aantal ingetrokken aanvragen (41 aanvragen in 2012) ook. Het aantal netto aanvragen, dat wil zeggen het aantal aanvragen met aftrek van de aanvragen die later zijn ingetrokken, is ongeveer gelijk gebleven. Alle in 2013 met VPD beveiligde transporten zijn veilig op hun bestemming aangekomen. Over het algemeen was er veel waardering onder de reders voor de inzet van VPD's.

43 KST 30490 nr. 9 d.d. 4 sep. 2008: draaiboek bestrijding piraterij.
44 KST 32706 nr. 9 d.d. 15 jun 2011: beleidskader inzet VPD.

7 Slotbeschouwing

In 2013 zijn wereldwijd in totaal bijna drieduizend[45] Nederlandse militairen ingezet bij crisisbeheersingsoperaties en de opbouw van veiligheidsorganisaties. Dit betreft militairen die hebben deelgenomen aan operaties op de Balkan, in het Midden-Oosten, Afghanistan en Afrika inclusief de piraterijbestrijdingsoperaties.

Een groot deel van de Nederlandse militaire bijdragen in 2013 was gericht op duurzame capaciteitsopbouw van de lokale defensie- en veiligheidssector en had tot doel *local ownership* te vergroten. De inzet van de Nederlandse militairen was aanvullend ten opzichte van politieke en ontwikkelingsactiviteiten en paste daarmee in de door Nederland nagestreefde geïntegreerde benadering.

In de operatiegebieden werd doorgaans geopereerd onder moeilijke omstandigheden. Veiligheidsrisico's werden door de internationale organisaties zoals de VN, Navo en EU voortdurend afgewogen. Ook het ministerie van Defensie hield de veiligheidssituatie nauwgezet in de gaten. Daarnaast bleef het ministerie van Defensie doorlopend bijzondere aandacht houden voor medische risico's, vooral in Afrika.

In 2013 hebben zich geen ernstige operationele voorvallen of incidenten voorgedaan tijdens de inzet van de Nederlandse militairen. Rapportages uit inzetgebieden en van internationale organisaties gaven in 2013 geen aanleiding tot aanpassingen van de Nederlandse militaire bijdragen.

Uitgezonden militairen die in een operatiegebied zijn ontplooid, ontvangen nazorg. Deze bestaat onder meer uit de uitvoering van een adaptatieprogramma. Dit programma is voor alle uitgezonden militairen die langer dan dertig dagen zijn uitgezonden en wordt aan het eind van de uitzendtermijn uitgevoerd. Het is bedoeld om de operatie af te sluiten en vormt een voorbereiding op de terugkeer in de thuissituatie. Het biedt de mogelijkheid om te bezien of eventuele verdere begeleiding of zorgverlening wenselijk of noodzakelijk is. De adaptatie wordt bij voorkeur op een locatie buiten Nederland uitgevoerd. In beginsel wordt het programma in groeps- of eenheidsverband uitgevoerd maar in sommige gevallen, bijvoorbeeld bij individuele uitzendingen wordt een maatwerkprogramma toegepast.

Daarnaast krijgen militairen, ongeveer twaalf weken na terugkomst, een individueel terugkeergesprek op het vredesonderdeel, verzorgd door een bedrijfs-maatschappelijk werker. Tenslotte ontvangt de militair, een half jaar na terugkomst, een vragenlijst. Indien gedurende het nazorgtraject blijkt dat verdere hulp nodig is, dan krijgt een militair maatschappelijke of medische begeleiding.

45 Zie bijlage 3 voor een overzicht.

Bijlage 1 Overzicht inzet bij operationele hoofdkwartieren

In deze bijlage zijn opgenomen de aantallen Nederlandse militairen die in 2013 werden ingezet bij internationale operationele hoofdkwartieren voor operaties waaraan Nederlandse militairen bijdroegen.

Door de inzet van Nederlandse militairen bij diverse internationale operationele hoofdkwartieren was het mogelijk:
- uit eerste hand inzicht te krijgen over de wijze waarop de operaties zich ontwikkelden;
- indien noodzakelijk op een directe manier invloed uit te oefenen op de operaties en het operatieverloop;
- te laten zien dat Nederland als coalitiepartner zich ook inzet om gezamenlijke operaties aan te sturen en te ondersteunen;
- Nederlandse stafofficieren operationele ervaring op te laten doen.

Operationeel hoofdkwartier	**Locatie**	**Aantal**
United States Central Command[46]	Tampa	4[47]
International Security Assistance Force[48]	Kaboel	53[49]
Combined Maritime Forces[50]	Bahrein	3[51]

46 Relatie met operaties in Midden-Oosten, Afghanistan en in het kader van piraterijbestrijding.
47 4* staffunctionaris.
48 Relatie met operaties in Afghanistan.
49 In 2013 werd de kern van het ISAF hoofdkwartier tijdelijk gevormd door de gezamenlijke staf uit Münster (Duitsland).
50 Relatie met operaties in het kader van piraterijbestrijding.
51 2* staffunctionarissen in Bahrein en 1* staffunctionaris op zee nabij Somalië.

Bijlage 2 Overzicht financiële verantwoording

In deze bijlage is opgenomen de financiële verantwoording van operaties waaraan in 2013 Nederlandse militairen bijdroegen.

De Nederlandse militaire bijdragen bestonden in 2013 vooral uit personeel[52]. De additionele uitgaven betreffen daarom voornamelijk uitgaven in het kader van de regeling ´Voorzieningen bij Vredes- en Humanitaire Operaties' (de zogenoemde uitzendtoelage). De kosten voor eventuele zorg en nazorg zijn in dit overzicht niet opgenomen[53].

Substantiële verschillen tussen begroting en realisatie in 2013 zijn te verklaren door de gebruikelijke systematiek dat pas na een formeel besluit tot bijdrage aan of verlenging van een operatie een raming aan de begroting zal worden toegevoegd.

Operatie	**Budgetsoort**	**Begroting** *€1.000	**Realisatie** *€1.000
Balkan			
EUFOR Althea	HGIS	50	206
EULEX	HGIS	0	598
KFOR[54]	HGIS	0	452
Subtotaal Balkan			1.256
Midden-Oosten			
NATO Patriot Deployment	HGIS	0	18.620
UNTSO	HGIS	600	571
UNDOF	HGIS	0	30
MFO	HGIS	0	234
EUBAM Rafah	HGIS	-	-
Subtotaal Midden-Oosten			19.455
Afghanistan			
ISAF-ATF	HGIS	96.200	85.800
UNAMA	HGIS	50	90
Subtotaal Afghanistan			85.890
Afrika			
UNMISS[55]	HGIS	1.400	1.514
EUAVSEC	HGIS	0	59
EUTM Somalië	HGIS	0	372
EUTM Mali	HGIS	0	43
Subtotaal Afrika			1.988

52 Uitzondering hierop waren de Nederlandse militaire bijdrages aan de NATO Patriot Deployment en aan ISAF-ATF.
53 In overeenstemming met de brief van 13 juni 2012, wordt er een tariefsysteem ontwikkeld voor de toerekening van de kosten voor zorg en nazorg. Dit systeem is vanaf 1 januari 2014 gereed. Het is hierdoor niet mogelijk om de toerekening van kosten in 2013 zichtbaar te maken.
54 Inclusief *National Intelligence Cell* en *National Support Element*.
55 Inclusief *National Support Element*.

Capaciteitsopbouw			
USSC	Stab fonds	500	302
ACOTA	Stab fonds	350	322
REFLECS3 (RAPPICC)	Stab fonds	0	29
SSD Burundi	Stab fonds	0	266
Subtotaal capaciteitsopbouw			919
Operationele hoofdkwartieren			
USCENTCOM	HGIS	175	11
CMF	HGIS	250	164
Subtotaal hoofdkwartieren			175
Totaal			109.683

Bijlage 3 Overzicht militaire sterkte

In deze bijlage is opgenomen de Nederlandse militaire sterkte van operaties waaraan in 2013 Nederlandse militairen bijdroegen.

Operatie	**Per rotatie**	**Totaal**
Balkan		
EUFOR Althea	3	6
EULEX	15	29
KFOR[56]	7	14
Subtotaal Balkan	25	49
Midden-Oosten		
NATO Patriot Deployment	273	833
UNTSO	12	12
UNDOF	2	4
MFO	4	8
EUBAM Rafah[57]	-	-
Subtotaal Midden-Oosten	291	857
Afghanistan		
ISAF[58]	371	950
UNAMA	2	4
Subtotaal Afghanistan	373	954
Afrika		
UNMISS[59]	24	72
EUAVSEC	2	4
EUTM Somalië	9	18
EUTM Mali	1	3
Ocean Shield en Atalanta	167-379	797
Subtotaal Afrika	203-415	894
Operationele hoofdkwartieren		
USCENTCOM	4	5
ISAF	53	160
CMF	3	6
Subtotaal hoofdkwartieren	60	171
Totaal	952-1164	2925

56 Inclusief *National Intelligence Cell* en *National Support Element*.
57 Alleen *stand-by*.
58 Dit betreft personeel voor de Geïntegreerde Politiemissie inclusief de Air Task Force en diverse hoofdkwartieren.
59 Inclusief *National Support Element*.

Bijlage 4 Overzicht inzet bij capaciteitsopbouw

In 2013 werden Nederlandse militairen ook in ingezet in het kader van capaciteitsopbouw. Deze inzet stond los van operaties maar viel wel onder de algemene doelstelling van het beleidsartikel 'inzet'. De inzet in het kader van capaciteitsopbouw was substantieel en wordt daarom in deze rapportage naast de operaties opgenomen.

USSC (Jeruzalem en Ramallah)[60]

Algemeen
USSC heeft als doelstelling de Palestijnse veiligheidssector te professionaliseren, zowel als basisvoorwaarde voor een levensvatbare toekomstige Palestijnse staat als om een veilige leefomgeving voor de Palestijnse burgers en de regio te creëren. In 2013 lag de focus van USSC op het verbeteren van de overlegstructuren binnen de veiligheidssector en de afstemming met de belangrijkste *counterparts,* het verzorgen van train-the-trainer programma's en het versterken van de strategische informatiepositie.

Activiteiten
De drie Nederlandse militairen waren werkzaam binnen de *Central Training Administration* van het Palestijnse ministerie van Binnenlandse Zaken[61] in Ramallah en het hoofdkwartier van USSC[62] in Jeruzalem. Zij ondersteunden met name de begeleiding en coaching van Palestijnse trainers, en richtten zich op trainingsontwikkelingen en de verbetering van onderlinge operationele communicatie. De militairen adviseerden de directeur van de *Central Training Administration* over het ontwikkelen van trainingssystematiek en er werd een bijdrage geleverd aan het opzetten van de communicatiestructuur en de overdracht van communicatiemiddelen. Sinds december 2013 heeft Nederland ingezet op een positie ter verdieping van de strategische informatie. Immers, de Verenigde Staten heeft een strategische rol binnen het Midden-Oosten Vredesproces en deze informatie is relevant bij het uitoefenen door Nederland van de co-voorzitterschapsrol van de *Justice Sector Working Group (*zie paragraaf Samenhang*)* en bij de beleidsvorming.

Samenhang
Veiligheid en justitie zijn cruciale onderdelen bij de totstandkoming van onafhankelijke, democratische en levensvatbare Palestijnse staat als ook voor de totstandkoming van een twee-statenoplossing. Deze principes liggen ten grondslag aan het Nederlandse ontwikkelingssamenwerkingsprogramma in de Palestijnse Gebieden. Nederland draagt in belangrijke mate bij aan de verdere ontwikkeling van het justitieapparaat als co-voorzitter van de *Justice Sector Working Group* ter plaatse, het lokale coördinatieforum waarin alle donoren in de justitiesector en de drie Palestijnse justitiële instituten binnen deze sector zich gezamenlijk buigen over de uitdagingen in de sector: het Palestijnse openbaar ministerie, de rechterlijke macht en het ministerie van Justitie. Bovendien speelt Nederland een belangrijke rol

60 Naast Nederland namen deel: VS, Canada, UK, Turkije, Duitsland, Finland, Denemarken en Griekenland.
61 1* *Coach* en 1* *Military Technical Advisor*.
62 1* *Communication Officer*.

in *Security Sector Working Group*, door de synergie tussen de twee sectoren te vergroten en daarmee bij te dragen aan de opbouw van een professioneel en democratisch veiligheidsapparaat. De Nederlandse bijdrage aan USSC die zich op het snijvlak bevindt van veiligheid en ontwikkeling past in het Nederlandse geïntegreerde beleid. De inzet van USSC op de versterking van de Palestijnse veiligheidssector is complementair aan de inzet in EUPOL COPPS, waaraan Nederland deelneemt. Hiermee levert Nederland niet alleen een constructieve bijdrage aan het Midden Oosten vredesproces, maar tevens aan de ontwikkeling van de veiligheid (politie) en rechtstaatontwikkeling in de Palestijnse Gebieden.

ACOTA (Burundi, Uganda)

Algemeen
Het ACOTA-programma heeft als doel de capaciteit van Afrikaanse partnerlanden te versterken opdat zij kunnen deelnemen aan multinationale operaties. Hiertoe worden trainingen en oefeningen uitgevoerd voor Afrikaans personeel (uitvoerend en staven) op bataljon, brigade en missiehoofdkwartier niveau. Daarnaast wordt materieel voor Afrikaanse trainers en vredessoldaten ter beschikking gesteld. Het is een modulair programma dat inhoudelijk afgestemd wordt met de partnerlanden. Nederland levert een financiële en personele bijdrage aan het programma. De financiële bijdrage was in 2013 gericht op capaciteitsopbouw van Afrikaanse vredessoldaten ten behoeve van inzet in AMISOM (Somalië), UNISFA (Sudan/Zuid-Sudan) en AFISMA (voorloper van VN-missie MINUSMA in Mali). In 2012 besloot Nederland de trainingen in Rwanda aan te houden vanwege vermeende betrokkenheid van de Rwandese regering met de in de Democratische Republiek Congo (DRC) actieve rebellenbeweging M23. In 2013 stelde de VN *Group of Experts* vast dat Rwandese betrokkenheid bij het conflict in de DRC nog niet was afgelopen. Derhalve is in 2013 besloten om de hervatting van door Nederland verzorgde ACOTA-trainingen in Rwanda uit te stellen.

Activiteiten
In 2013 zijn door Nederlandse militairen[63] elf ACOTA-trainingen van elk ongeveer zes weken ondersteund in Burundi (6) en Uganda (5). Nederlanders hebben geparticipeerd in de training van 5500 Ugandese en 5300 Burundese militairen. Bij deze trainingen werd onder andere aandacht geschonken aan *train-the-trainers* aspecten en het versterken van *junior leadership*. Aandacht voor mensenrechten, ethiek en gender waren eveneens vast onderdeel van de programma's. De *junior leadershipstrainingen* blijken in de praktijk van grote toegevoegde waarde te zijn omdat hiermee meer duurzame veranderingen in gang gezet kunnen worden.

Samenhang
De inspanningen van ACOTA passen binnen de doelstellingen van afzonderlijke bilaterale programma's van Nederland met Burundi en Uganda. Deze programma's zijn gericht op professionalisering en hervormingen binnen de veiligheids- en justitiële sector. Daarnaast draagt het programma bij aan de opleiding van Afrikaanse militairen die vervolgens onder meer deelnemen aan de *African Union Mission in Somalia* (AMISOM).

63 Per training vier tot zes militairen.

Tussentijdse evaluatie
Door de training van Burundese en Ugandese eenheden hebben de Nederlandse militairen een bijdrage geleverd aan de capaciteit van Afrikaanse landen om deel te nemen aan vredesoperaties. Burundi en Uganda waren zeer tevreden met de inspanningen van zowel ACOTA als de Nederlandse bijdrage daarbinnen. Zij ervaren dat er een wezenlijke bijdrage wordt geleverd aan de professionalisering van hun troepen in de voorbereiding op vredesoperaties. De Nederlandse financiële en militaire bijdrage werden ook door de Verenigde Staten zeer gewaardeerd.

REFLECS3 (Seychellen)

Algemeen
Het *Regional Fusion and Law Enforcement Center Safety and Security at Sea* (REFLECS3), voorheen het *Regional Anti-Piracy Prosecution and Intelligence Center* (RAPPICC) op de Seychellen is een multidisciplinair en multinationaal samenwerkingsverband op Brits initiatief dat uitvoering geeft aan de *United Nations Convention on Transnational Crime*, artikel 19 (*joint investigative bodies*). Doelstelling van de organisatie is om de spilfiguren in de piraterij aan te pakken, door middel van het bevorderen van informatiedeling over piratenleiders, -financiers en -onderhandelaars; het plegen van onderzoek naar deze individuen met als doel het vergroten van '*court-proof*' bewijsmateriaal tegen hen; en het vergroten van capaciteit van landen in de regio op het gebied van onderzoek naar en vervolgen van piraten.

Het centrum is officieel geopend in februari 2013. Eind 2013 is het mandaat van RAPPICC uitgebreid: naast piraterijbestrijding zullen onderzoek en capaciteitsopbouw zich ook richten op maritieme grensoverschrijdende criminaliteit.

Activiteiten
Op basis van een ministeriële toezegging uit 2012 leverde Nederland vanaf medio 2013 een bijdrage aan RAPPICC/REFLECS3 bestaande uit één opsporingsambtenaar van de KMar, met als doel een bijdrage te leveren aan criminaliteitsbestrijding en duurzame regionale capaciteitsopbouw. De Nederlandse militaire personele bijdrage wordt gecomplementeerd met financiële ondersteuning (€300.000).

Samenhang
Nederland staat een geïntegreerde aanpak van piraterijbestrijding voor: bijdragen aan Navo - en EU anti-piraterij operaties op zee, investeren in vrede, veiligheid, rechtsorde en ontwikkeling aan land in Somalië (het wegnemen van de voedingsbodem voor piraterij), en het opbouwen van regionale capaciteit om opsporing en berechting van verdachten van piraterij en hun financiers ter hand te nemen. Daartoe steunt Nederland (internationale) inspanningen gericht op het uitbreiden van justitiële en detentiecapaciteit in de regio. De bijdrage aan RAPPICC/REFLECS3 is gericht op bevordering van regionale opsporingscapaciteit inzake piraterij.

Tussentijdse evaluatie
Vanwege de complexiteit van en gevoeligheden omtrent het delen van strafrechtelijke informatie heeft RAPPICC een trage start gekend. Samenwerking en informatie-uitwisseling met Interpol en organisaties op de Seychellen was in 2013 niet effectief. Afgemeten aan de doelstellingen van RAPPICC/REFLECS3 is de organisatie in 2013 onvoldoende uit de verf gekomen. In het verlengde daarvan is

de toegevoegde waarde van de Nederlandse bijdrage ook beperkt gebleven. Wel heeft de Nederlandse opsporingsambtenaar een bijdrage geleverd aan de Nederlandse informatiepositie. Het omvormen van de organisatie naar een juridische entiteit zal de organisatie naar verwachting een impuls geven.

Security Sector Development (Burundi)

Algemeen
De basis voor het *Security Sector Development* (SSD) programma in Burundi wordt gevormd door een verzoek van Burundi. Tussen Nederland en Burundi is op 10 april 2009 een *Memorandum of Understanding* gesloten met afspraken over het SSD-programma (looptijd acht jaar).[64] Het doel van het SSD-programma is het bijdragen aan een professionele en onder civiel toezicht staande Burundese veiligheidssector, die door de Burundese bevolking als legitiem en effectief wordt gezien. Het programma richt zich op de verdere professionalisering van het leger, de politie en de ontwikkeling van democratisch bestuur van de veiligheidssector. Het programma beoogt de veiligheid van de bevolking te vergroten als belangrijke voorwaarde voor duurzame ontwikkeling.

Het programma is opgedeeld in vier fases van elk twee jaar. De eerste fase was voornamelijk gericht op het opbouwen van vertrouwen tussen Nederland en de Burundese veiligheidssector door te voorzien in basisbehoeften. Eind 2013 is de tweede fase vrijwel voltooid. Deze was gericht op:
- Het op duurzame en integere wijze vergroten van de institutionele capaciteit van het ministerie van Publieke Veiligheid, politie en het ministerie van Defensie.
- Het door bevordering van transparantie en integriteit binnen de veiligheidssector vergroten van het vertrouwen in leger en politie bij Burundese bevolking.

In december 2013 heeft de president van Burundi Nederland bezocht om de derde en vierde fase van het programma te bespreken.

Activiteiten
De Nederlandse militaire bijdrage bestond in 2013 hoofdzakelijk uit twee functionarissen om bij te dragen aan de ontwikkeling van de Burundese veiligheidssector door de verdere professionalisering van de Burundese krijgsmacht. Een belangrijk onderdeel is het assisteren bij de blauwdruk voor de toekomstige Burundese krijgsmacht (*Defence Review*). Daarnaast heeft Defensie vanaf 7 november 2013 met twee militairen bijgedragen aan het project verbetering logistiek en technische bedrijfsvoering. De Nederlandse militairen waren werkzaam binnen het Burundese ministerie van Defensie[65] en binnen het Burundees-Nederlandse projectteam.[66] Zij voerden hun werkzaamheden uit ten behoeve van de ondersteuning van het ministerie en het projectteam. Het programma was verder gericht op (strategisch) advies in andere domeinen, waaronder het proces van (strategisch) plannen en budgetteren, het verbeteren van de mogelijkheden van parlementair toezicht, de nationale veiligheidsstrategie. Belangrijke mijlpaal was het voltooien van de *Defence Review.* Deze is op 27 februari 2014 door de Ministerraad van Burundi geaccordeerd. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat veranderprocessen met name bij de hogere legerleiding slechts langzaam op gang komen.

64 KST 31787 nr. 5 d.d. 10 jul 2009, pagina 1 en KST 29237 nr. 103, pagina 5.
65 1* *Strategic Advisor*.
66 1* *Coach*.

Samenhang
Nederland is de grootste en belangrijkste donor op het gebied van SSD in Burundi. De militaire bijdrage past in dit kader. Naast 'Veiligheid en Rechtsorde' is het bilaterale ontwikkelingsprogramma ook gericht op 'Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten' en 'Voedselzekerheid'. Verder maakt het programma deel uit van het regionale meerjarenplan voor de Grote Merenregio.

Tussentijdse evaluatie
Door de advisering en coaching hebben de Nederlandse militairen een waardevolle bijdrage geleverd aan een structurele professionalisering van de Burundese krijgsmacht. Het programma verloopt volgens de meerjarige planning. Er worden resultaten geboekt maar tegelijkertijd is het een proces van de lange adem. De duur van het programma van acht jaar biedt de mogelijkheid de duurzaamheid van op gang gebrachte veranderingen zo goed als mogelijk te waarborgen.

Overzicht militaire sterkte

Militaire sterkte	*Per rotatie*	*Totaal*
USSC	3	5
ACOTA	10	48
REFLECS3	1	1
SSD Burundi	4	6
Totaal capaciteitsopbouw	18	60